ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

ШИНАРДИ
28
сентябрь
1965 шу
№ 116 (4129).

Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола
ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1965 шера 27 сентябре Кремле хьайиййлай КПСС Центральни Комитета Пленум. Пленума ден повестка тIа:

1. Промышленноста кулгалделга тоадарах, планировани елга эргадаьккха тоадарах промышленни производствана экономически стимулировани елга чIоагIдарах — докладчик нов. А. Н. Косыгин.

2. АргIанара КПСС XXIII съезд гулъярах — докладчик нов. Л. И. Брежнев.

Пленума ден повестка хьалхарча дешах доклад йир КПСС ЦК Президиума члена, СССР Министрий Совета Председатела нов. А. Н. Косыгина.

КПСС ЦК Пленума балха юкъе дакъа лаца бийхаб парте обкомий хьалхара секретараш, Союзни республикай Министрий Советий председателаш, Союзни республикай Компартей ЦК шоллагIа секретараш, министраш СССР Паччахьалкхен комитетий председателаш, КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан аппарата бехктохаме болхлой, центральни газетий керттера редактораш.

* * *

Нов. А. Н. Косыгина доклад юкъа йолаьй Пленуме. Пренешка къамаьл дир нн. П. Е. Шелеста — Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара, Н. Д. Егорычева — парте Московски горкома хьалхарча секретара, Д. Кунаева — Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара, В. С. Толстикова — парте Ленинградски обкома хьалхарча секретара, Г. И. Воронова — РСФСР-а Министрий Совета председателa.

Октябра сийна

Дахкха лоамашка ухх «Гудермеснефта» Беноера буруш деттарий участок. № 39 йолча буровой тIа дениа толамаш совдоахаш къахьег слесара Дочкин Павела, электромонтера Парфенов Петра, кхычар.

Сурта тIаг (аьрдехьара аьттехьа) Дочкин Павел, Парфенов Петр, Беслез Баудин, Мажидов Iаладин, Стрельцов Иван.

Н. Нобиашвили сурт.

ТIадоагIача шера чотах

«Грознефтехимзаводы» цхьаьнатоьхначу объединена чуйоагIа автотранспортни контора коллектив къахьегта дика къахьеташ я семилетка тIехьарча шера. ВорхI шера план толамца кхоачашйир цо укх шера мартбетта. Цу хана дени 1966-ча шера чотах къахьегаш ба контора болхлой. Ялх шерен барxI беттен мухьа дIа-юха баьхьара ворхI шера план 105,4 процент кхоачашъяьй, тонна-километрий план 112,2 процент кхоачашъяьй. Семилетка шерашка къахьегама оьсарле лакхъяра план 7,2 процент тIехакхоачашъяьй, хIаьта тонна-километрашка дIабода мах 3 процент лохбаьб. Цу гIулакхо торо еллийтай паччахьалкхенна эзараш соман ахча кходе.

Коммунистически къахьегама юьхь лаьцIа аьхкара чIоагIIа къовсам лоаттабу 695 болхлочо 31 бригадо. ХIаналехьа коммунистически къахьегама ударник а коллектив а аха сийгама цIа ениай 227 болхлочоа 17 бригадаш.

Балха тIа даим хьалха латташ дикка къахьегарца белгалбаьйна ба шоферашк ии. Магомадов, Глущенко, Арутюнов, Купцов, слесараш ия. Смзов, Вышный, Сальников, кхы дукха хьабараш.

Автотранспортни контора болхлоша, инженерно-технически болхлоша дог раьза хиина хьаллаьцар крекинг-завода инициатива. Октябра 48 шу дуза дениа сийленца накъа дахара керда социалистически декхараш тIа а ийца, уж кхоачашдара ихъе баьшнаб беррига болхлой.

М. ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ЯХЬ ЯРЖАШ ЛАТТ

«Старогрознефта» тIинпалой-монтажни управлене коллектив хьаш Хаян - Кертера мехкдаьтта доахача площадка объекташ, цитта культурно-боахама объекташ а. Ерригa торонаш оарцагIаьхай укхаза къахьегама оьсарле лакхъяра. Иштта, рационализаторски предложенеш юкъехьхьара 3420 сом кходаьд монтажникаш. Юкъера лаьрхIача дениа выработка планах лаьрхIачух 6,3 процент лакхъеннай.

Крекинг - заводерча къахьегамхой тIахьехам хьаллоацаш социалистически яхь йоаржаьй къахьегакхоша Октябра 48 шу дизара сийна. Шоай торонаш а лаьрхIа цар тIанйцар керда декхараш: тиъоалагIча октябре дaь даха чIоагIо йир цар 12 километр йоахал йола нефтепровод йиллара балханаш, 15 километр йIаьха водопроводи. Из хурга итт дм. ианал хьалха.

Дениа нормаш 122—127 процент кхоачашъеш къахьег слесарий бригада кулгалхоча Сигаев Николая, слесара Джикаев Доккас, газосварщика Мелешак Ивана, бетонщикаша Василихина Валентинас, Верзуи Нинас, иштта кхычар а. Шийй боах дика лелабу трактор - крана машиниста Иванов Николая а, бульдозериста Соляников Александра а, сварочни агрегата машиниста Полуян Михаила а.

Крекингистаи сийна дикача толамашца накъа бола Октябра «Старогрознефта» тIинпловшъераш.

А. АЛЕКСАНДРОВ.

Ханал хьалха

ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаьй Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цехаша, установкаша, сменаша.

Яхье яьнначa коллективашта юкъе хьалха латтагачарех я коммунистически къахьегама цIи лелаю Абасалиев Мамед Абасалиевич керте латта № 2 йолча установка коллектив. Мехкдаьтта сийрда продукташ арахецара ийс бетта план 25 сентябре кхоачашъяьй цо. Октябрь бетта чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я. Продукцега дIабода мах лохбарах бархI бетта цар паччахьалкхенна кходаь ахча 27 эзар сом да.

Сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дузача дениа сийленца накъа бахара крекингистий болам хьал а лаьца хьинар кхо ца деш къахьегаш ба технологаш. Къахьегта дика къахьегаш ба операторащ М. Бутов, В. Жаворонкин. Ю. Дворецкий, оператора гIончаш Н. Переверзева, Т. Сычева, слесарь Ю. Павлов. кхыбараш.

М. СОЛСВИКОВ.

Графикал ши бутт хьалха

Грозненски Iота гIирс беча фабрика Боров Саварбика кулгалдеча кхоалагIча цеха дIачуваьлча хьалхашка етта сурт хоза да. ДIа-хьа ихар дерттIа хьаховаргдоацаш гIоcI делла болх беш а хIамаш тега машинаш. Шийй новкъостел балха тIехьа ца йисар духьа беррига теркам тIабахийта къахьеташ я хIара болхло. Пуа соигIа, керда ньыкъаш техк цар дий тIехьа къахьегама оьсарле лакхъяро.

Иштта болх дика вIаштIехьбаьвлача цеха болхлоша доахх къахьегама толамаш а лакха да. Валови продукци арахецара йтт бетта план цхьоалагIча сентябре кхоачашъяьй коллективо. Цу хана дени хьа ноябрь бетта чотах кхьа а хьегаш арахийца продукци ээараш соман мах болаш я. Паччахьалкхенна дукха ахча кходаьд укх шера балха юкъейихьача массехк рационализаторски предложенеш я.

ЧоагIIа къовсам лоаттабу цеха коллектива кога гIирса сахьат доацII хилийтара. Дукха-керда мероприятеш кхихьай балха юкъе. Каст-каста шоаш тийга хIамаш дIа иишта эц хьеж. Укх тIеххьарча хана нагахьа брак ийсаи оаха арахецача продукцена юкъе, — йоах нов. Борова. ДIахо йодача хана кхы тIа а тоибо лерхI коллектив из болх.

Октябра дезача цIей сийна кренинг-завода болхлоша дIайолаьь инициатива дог раьза хиина хьал а лаьца хьинар айдаь къахьеташ ба цеха болхлой. Дезача дек сийна октябрь бутт бовча деношка шера план кхоачашъе лерхI цеха болхлоша.

ХIара сменах нормаш 135—150 процент кхоачаш я еш, дика къахьегаш ба ии. Григорьян Владимир, Мархиева Дугурхан, Михайлов Иван, кхыбараш.

Сурта тIа: Мархиева Дугурхан болх беш я.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.
И. Попова сурт.

БУРУВ ДЕТТАРИЙ ТОЛАМАШ

Укх бетта хьинаре къахьег «Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча контора бурув деттараша. С. И. Бочаевский керте латта бурув детта бригада Охлой-Юрта районе уллача № 813 йолча кердача тоххам беча скважинашка бурув техад. Геологически хьалаш хала долламе а 15 сентябрь хьатIакхачале сентябрь бетта план кхоачашйир бригада коллективо. Дика къахьег М. И. Русинов керте латтача коммунистически къахьегама бригада а. ХIана ялхлагIча скважинана бурув техаи я цу бригада коллектив.

Тха контора бурув деттача мастераша Октябра цIей хьатIакхачале шера план кхоачашъе социалистически декхараш тIайийцад.

А. УГУРЧИЕВ,
«Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча контора юкхагIа воло геолог.

СИХАГIА ЧАКХДАХА ГУЙРАН БАЛХАШ

Хьалхара гуйрана бутт чакхбоалаш латт. Бакъда, кхашка де дезаш дукха балхаш дисад. Кхебаь хьункъам чуоца беза, гуразхьа дув ялаташ дIадеза, зябь аха еза. 25 сентябрь хьатIакхоачаш колхозашкеи совхозашкеи 61 эзар гектара тIара, вешта аьлча ялатин силосеи лаьрхIа дIайийнача хьажкIех 60 процент чуийцай.

ХьажкIаш чуэцара темпаш дIадахача шерарчул лакхагIа яле а хьаьха езаш кхы а 40 процент хьажкIаш йисай. Укх тIеххьарча пхе дийнахьа 5 эзар гектара тIара мара чуийца хьажкIаш яц. Нагахьа санна кхашкара балхаш дIахе сихдеш ца хуле тIехьадаргда культураш чуэцалга, тIаккха ялат дукха доалергда.

ДикагIа вIаштIехьдаьккхад хьажкIаш чуэцара гIулакх Ачхой-Мартана, Грозненски, Гудермеса, Надтеречни, Наурски, Урус - Мартана районаша.

Ялаташ дIачуийдеча пункташка укх тIеххьарча пхе дийнахьа 1759 тонн мара ялат дIаденнадац. Сунженски района боахамаша 208 тонн, Наьсарен района боахамаша 191 тонн, Шаьла района боахамаша 144 тонн мара дIачуденнадац ялаташ. Из гIулакх сихха чакхдаккхара оарцагIа боала беза юртбоахама кулгалхой. 3438 гектара тIара чуийцай шекара свекла. Ерригa аха езачох 29 процент хух цох.

Шекара свекла ювча районашта юкъе из хьалхара хьалхле урус-мартанхоашта лелаю. Цу района боахамаша чуоца езачох 37 процент шекара свекла чуийца баьннаб.

Гуразхьа дувш доза ялатаиш дIадера дикагIа йола ха я хIанз хьаьттар. Республике хьалхара 23,6 эзар гектар гуразхьа дувш доза ялатаиш дIадийнад. Шоде дезачох 14 процент мара дац из. Планах лерхIачох ахалел соиIа гуразхьа дув ялатаиш дIадийна баьннаб Ачхой-Мартана районе.

ДикагIа йолча хана гуразхьа дув ялатаиш дIадийна боллар юртбоахамий къахьетамхой эгтара лоархIамера декхар да.

Зябь 64,5 эзар гектар ахьай, вешта аьлча, плана 37 процент.

1965 шера 25 сентябрь хьатIакхаьчача юртбоахама культураш чуэцара, гуразхьа ялаташ дIадера, зябь ахара.

(планах проценташ)

Районаш	хьажкIаш	шекара свекла	Гуразхьа ялаташ дIадера	зябь ахьай
Ачхой-Мартана	73	29	43	23
Ведана	25	—	—	—
Грозненски	71	15	26	44
Гудермеса	73	44	14	56
МалгIабика	41	21	21	35
Надтеречни	83	—	11	33
Наьсарен	30	4	3	9
Наурски	84	—	27	42
Ножай - Юрта	17	10	6	14
Советски	—	—	—	—
Сунженски	44	—	0,7	50
Урус-Мартана	75	37	—	43
Шаьла	54	28	7	40
Шелковской	73	—	20	22
«Грозвино» ахача объединене совхозаш	84	—	11	34
Консервни промышленноста объединене	36	—	—	33
«Скотооткорм» ахача треста боахамаш	74	—	20	33
Республика юртбоахама опытни станцеш	67	41	—	67
Ерригча республике	60	29	14	37

ЯЛАТ ДIАДУВШ БОАХЕ

Дика кийчдаьд ялат дIадувргдола кхаш Грозненски района № 3 йолча баьца даарийн совхоза кхоалагIча отделене механизатораша. Гуразхьа дув ялаташ дIадувргдола кхаш дика аьха, тоадаь, удобренеш тайса кийча да. Иштта лаьтта тIоадал чуйолийтара а йовкхо яьй отделене механизатораша. 990 гектарах хIанале 250 гектара тIа кхоачашдиллал хий диллад.

Совхоза кхоалагIча отделенерча механизаторашa кердача методах шоай болх вIаштIехьбаьккхарах хьакиниад уж толамаш. Нагахьа санна дIадахача шера гуразхьа дувча ялаташта кхаш кийчдеш хиннача механизатораша из болх дика бара шоаш бехктохкаме хилар лхеталаьдеца, укх шера балгтала хувцаденнад из гIулакх отделене. Нух тоххаду культураш кхеяраа соигIа, из бола культураш а кхоергIола механизировании звено вIашагIъоллай укхаза.

Гуразхьа дув ялаташ дIадув ха механизаторий бехктохкамера да я. Шоаш ялаташ дIаде болабелча дени 200 гектар дIайийна баьннаб уж. Лакхара хьокхамаш гойт трактористаша Будинский Николая, Абдурзаков Ислама. Нормах 32 гектар дIае езача хIара дийнахьа 45 гектар дIаюв цар. ИттлагIа октябрь хьатIакхоачаш ялат дIайийна боала лаьрхIад механизатораша. Из цар октябра кийчду соигIат да.

А. ПЕНЬКОВ.

ХА КХОЕШ

Укх деношка цакаддаш «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене хьатта даьтта доаххха гаьараш хьатIаураш я машинаш.

ХIанале тхьаь дигьалгIа сентябрь хьатIакхоачаш хьатта цу культура ши эзар гартта тонн дIакхачийтай укхаза. ХIара дийнахьа юкъера лаьрхIача пхи тонн ганараш дIакхоач хьатта. Укхаза даьтта доахкха ганараш зерноочистителаца цIеи а деш ПхьилехъонгIай - Юртарча заготовительни пункте дIакхухьийт. ХIанале Дахкен амбаранна цу культура хьалхара 450 центнер чутоссай.

Гидуаргаш цIендеча хьинаре къахьегаш ба Мусаинова Хьава, Ужахова Тамара, иштта кхыбараш. Шии сменах бу хьатта болх, хIара сменах вив-вив сас волаш. Шинна а смене нормаш тIехкхочаръю. Цул соиIа, машинаш йотташ а йоасслен а болх бу цар.

Аьлти-Юртарча отделено сихадашкел хьаттен кхыдола балхаш а ду: дIадувча боаранта кхочадеш вIи фу кийчду ВИМ ахача машинаца. Цу балха тIа дика тоамаш доах Цокоева Малинкате, Мержоева Ровзата. Цар даим тIехкхоачаю шоай ден нормаш.

ДIадув фу цIендьачул тIехьагIа цунна мохкаш тох укхаза. Ялаташ дIадув агрегаташ сайца латтаргйоацаш шии сменах бергбоалаш дика вIаштIехьбаьккхаб из болх а. Ха ца къовсаш шоай болх дика бу Мациева Тамарас, Ужахова Жовхарата, Хутиева Кайпас, кхыбараша. Ден нормаш 180—190 процент кхоачашъю цар. Сменах 5,2 тонн фуна молла тоха езача 10 тонн кийчйий кхашка дIадохьийт цар.

Цахаддаш болх бергболаш фу цIендеча машинашта дика гIулакх деш хьавоагIа слесарь Мержоев ИсмаIал. ЦаI машин еха сеца латтийсац цун.

Гуразхьа дув хIа дIадуеш ба хIанз «Экажевский» совхоза Наьсар - Кертерча отделене. Кхоъ секлка тIехьатесса агрегат кхашка эгтара хьалха ираьлаьхар трактора Мамсуров Iалихана.

Хьалхарча деношке а смени нормаш тIехкхоачаш а еш латтеш фу дика дIа а доллаш хьавоагIа хьалха латта механизатор. Нормах 25 гектар дIае езача 28—30 гектар дIаюв цун агрегато.

Гуразхьа ювча культура хьалхара 90 гектар дIайийна хьинай хIанале. Укх деношка кхы а шиъ агрегат араьргьа кхашка.

Наьсар - Кертерча отделене укх шера 375 гектара тIа гуразхьа дув ялаташ дIаде лаьрхIад, цу дакъе 100 гектара тIа мукх а бувш.

ИтталагIа октябрь хьатIакхоачаш ялат дIадийна бала лаьрхIад укхаза, вешта аьлча, цхьйтта балха дийнахьа. Ялат дика дIадера тIаьхьежаи лоаттабу отделене агронома нов. Сапралиева.

У. АБАДИЕВ.

ЦХЬАНА ЯЬ СОВЕТСКО-БИРМАНСКИ КОММЮНИКЕ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумой Советски правительствам вийха вера 1965 шера 14-ча сентябре дени 24-ча сентябре кхачанца официальни визитаца Советски Союзе хилар Бирманеки Союза Революционни Советан Министрий Советан Председатель инарал Не Вини цунна улувбаьина бакха нахи.

Советски Союза шоаш йолча хана инарал Не Вини цунна улувбаьина бакха нахи Советски Союза столица — Москвах дIахо, городашка Ташкенте, Запорожье, Ростов-на-Дону, Тбилисее а хилар. Уж хилар промышленни юртбоахамеи предприятешка, культурни Iилмани учреждениешка, цар къахьалаш дир болхлошца, колхозхоша, инженераша, культура деятелашца, Iилмахоашца, уж хьежар советски халкъа вахара тайп-тайпарча оагIонашка, Iилма, промышленноста, юрта боахама дакъе цунна карагIдаьннарашка.

Цхьана яьча советско-бирманска коммюнике тIа белгалдоаккхача тайпара, инарал Не Вини цунна улувбаьина баха нахи дег тIарен безамен тIайийцар, бирманскии советскии халкъаита юкъе цIенача дег тIара доттагIал хиларан вIаши ейй деш уж хиларан цунча тешал а ден.

Инарала Не Вина къамаьл хиинад КПСС ЦК Хьалхарча секретараца Л. И. Брежневца, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателаца А. И. Микояница, СССР Министрий Совета Председателаца А. Н. Косыгинна, кхыча советски кулгалхоща.

Дег тIарен вIаши дIа-хьа лувпар кхеталеш къамаьлаш деча хана гучахьен пайдана долча оагIорахьен датабийлар СССР-ан Бирмански Союзан юкъера доттагIлен гIулакхаш, барт-цхьоагIо, дIа-хьа дувцар кхеталга дIахо дегIадоаладара хьакъехьа а хIаьта иштта шинна а оагIонна цхьатарра хьаштдолаш долча дунен халкъашта юкъерча дешашта а.

ДIа-хьа загабоалача хана раьза хиина белгалдаьккхар, бирмано-советски гIулакхаш территориальни бIарччалаи суверенитетен сий деллга, чурча гIулакханта юкъе ца гIертилга, ийсхон вIаши гIойла хилари оттаьча, талхаргIйоацача машаре дахара принципаш тIа дегIаухам хилар. Шаккхе а оагIув тIехьа я тайп-тайпара социальни системаш йола паччахьалкхенаш машаре ахара принципаш мамогта шерагIа йоаржаьра, цар лерхI, уж принципаш тешшаме кхоачашъяро дунен халкъашта юкъера кхохнам кIаьдбергхилари паччахьалкхенашта юкъера машара гIулакхаш дегIаккхувлара новкъостал дергхилари.

Советскии бирманскии кулгалхоша массана раьза а волаш бакъдир массане а юкъара машар оттабе, халкъаита юкъе доттагIалл барт-цхьоагIон хилийта гIерташ шоаш хилар.

Аьзерча йоккхагIа йолча шин паччахьалкхенна — Индеиен Пакистанан юкъе вIашка гераш а деттан лаьттача конфликта сагота хиннача СССР-ен Бирман правительствана чIоагIа могаду царна юкъера тIом сацар, доглоах из тIом сацарах Индеиен Пакистанаи юкъера дешаш машарца къоастаде торе хургхиларга.

Бирманскии советскии кулгалхоша белгалдаьккхар блокех дIа ца кхетара политика дунен тIарча дукхача мехкаша хьаллаьца хилар. ОагIонаша бакъду блокех дIа ца кхетар деррига дунен тIа машар лоаттаберан чIоагIIбаран лоархIамера фактор а хинна дIаэтта хилар.

Шинна а оагIоно хьаллоаш массане а цIендаь гера дIадоаккхилгеи гера дIадаккхара гIулакхашта йолча ООН-а Комиссе дунен тIарча еррига паччахьалкхенашта дакъа а лоацаш гера дIадаккхара гIулакхашта йола деррига дунен конференци гулъяра хьакъехьа яь решенеш сихагIа кхоачашъелгеи. Цар дакха даргдоацаш лоархI ядерни герза деш дола деррига тоххамаш дехкилга, моллагIча формехьа доаржадаь я из дIахо доаржадар соцаделга. хIаьта иштта из кхоссаргдоацаш дехкилгеи ядерни герза запасаш хIалакьаь дIайоахилгеи.

Вьетнамера событеш кхерамерча оагIорахьа дегIаухаш хилара хьакъехьарча деша дIа-хьа дага а баьнна, оагIонаш раьза хилар вьетнамски хош къоастаделга вьетнамски халкъа законни бокъонаш, цунна дагалаттараши цо лерхIаранни теркал а деш. араъхьара юкъегIортари низ тIабахьари доацаш Вьетнам вийй лоIаме хилара, цун суверенитета, территориальни бIарччала принципий ларда тIа хила дезаш хилара.

Азен Африкан паччахьалкхений цхьоагIон царна юкъера дика гIулакхаши хьаллоаттадара лоархIам белгалбаьккхар оагIонаша.

ОагIонаша белгалдаьккхар Советски Союза новкъостала Чемолтау хьалбеш латта ирригационни тIирс толаме хьалбеш хилар. Бирмерча советски специалистийн экспертийн болх пайдена хилар, цар лийцар шии мехка юкъера экономически барт-цхьоагIон гIулакхаш дIахо дегIадоаладара. Бирма экономически дегIайоалара планий цхьайола проекташ чакхъяхара а хIаьта иштта бирманеки кадраш кийчъяра а Советски Союзо новкъостал дара дешаш.

Культура, Iилма, просвещене дакъе барт-цхьоагIон гIулакхаш дегIаккхувларах хьахиина результаташ дика а лоархIаш, шинна а оагIоно бакъдир цу дакъе барт-цхьоагIон гIулакхаш дIахо дегIаккхувлар шинна а оагIонна хьаштдолаш хилар.

Инарал Не Вин доттагIлен визитаца Советски Союзе варо СССР-ан Бирмански Союзан юкъера доттагIлен гIулакхаши барт-цхьоагIон дIахо шеръяран чIоагIъяран новкъостал дергхиларах шоаш дог тийша хилар хьахьекхар шинна а оагIоно.

Инарала Не Вина Бирмански Союзе хьийхар Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян.

1966 шера массанахьа хьаьзде доладеннад

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМЕН НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СЕРДАЛО»
ЯХА ГАЗЕТ

Газет хьаьзде йиш я «Союзпечатя» пункташка а хIаьта иштта предприятешка, управленешка, колхозашка, совхозашка, дешара заведенешка, кхыча организацешка болча общественни уполномоченашка а, бухара отделенешкан почтальоношка а гIоана.

Коммунисташ хьалха латт

Отчетно-хоржама партийни собранера

Машинанькъа отделене предприятиш юкъе хинна ца Іеш, нитта еррига Октябрьски районе а толамагIа йолчу предприятеш алы лоархIаш я Грозненски вагонни депо.

1963-чу шера декабрь бетта вагонни коллективах тIилар коммунистически къахьегаме цIе. Дахни производственни хьокхIамаш кхочашдеш тIехьхьевачайш а дейш, кIира шера продукци дукхагIа арахоц вагонийн кашa.

Коллективо толамца кхочашдеш уьх шера план. Вагонашта ремонт яра 8 бетта план кхочашъеш 100 процент, цистернаш йиларен цIеньярен план 111,4 процент. Дикка кIезигъелла цистерназ цIеньеш вагонашта дено ремонт еш доьхкха.

Технически хьалара пункта коллективо уьх шера 8 бетта тIехха хIамаш тоа а еш дIаяхийтай 5352 позей, царех 6701 ... дах тоалья.

Фуд толам ... дахьр?

Цу хьакъехьа дийцар вагонни депо партийни организацин секретара нох. А. И. Мелькумова отчетно-хоржама партсобрание партийни бюро балхах шо доклад еш.

Докладчико белгалдаьккхар, юкъахьайцара партийни организаци предприяте производственни болх кIоаргагIа беза хьанила, производственни общественни вахаро коммунистана хьинаре дакъа лоацаш хилар, коммунистически къахьегама тIехьарь болаш лаьгI ца болийтара, коммунизм хьалъечун моральни кодексо дIадехачунга хьежжа болхлойн гIулакхера пахи хьалкхебара профсоюзни комсомольски организацеша цахадIаш терко е еэлга.

Партийни собранешкей бюро хаалашийн дийцар бохана, организационно-партийни политически балха лоархIаметIей кертторей долашаш. Масала, партийни собранешка дийцар ер дешаш: «Балха бола вагонахой коммунистически дог-уйла йолаш хьалхабара хьакъехьа», «Вагонни депо коммуниста уставо дIадехарш кхочашдара хьакъехьа», «Аьхадачиа продукце дихалах», «Производственни эстетикех», иххы дукха дараш.

Производства лоархIамегIа бола цие ба 176 коммунист чувоагIа юкъхьайцара партийни организаци. Царех цигагIа бараш хьалха латт производстве. Царех ба промывальщикаш Кобзей, Карбулеуной, Исаков, вагонни осмотрщикаш Богомолов, Джамалдинов; слесараш Шляховский, Тихонов; токарь Беканова, ихы дукха бараш.

Еррига коммунисташа дакъа лоац коммунистически къахьегама тIехьарча яхье. Царех ахалел совгIа барах коммунистически къахьегама ударникаш ба.

Отчетни юкъа юххьанцарча партийни организаце КПСС членийн кандидатала хьайиццав 11 саг. Уж берригаш а болхлой коммунистически къахьегама ударникаш ба, хьинаре дакъа лоац цар коллектива партийни общественни вахаре.

Депо кулгалхой а еррига коллектива а теркам партийни организаце тIаберзабу производства резерваш гучаяхара, царех бизза пайда эцара, керда техника юкъейоалайра. Цу балха хьинаре дакъа лоац рационализатараша, изобретателаша. Уж 150 саг совгIа ба депо.

Белгалдаккха деза ха, машинанькъа Грозненски отделене предприятешта юкъе рационализаторий коллектив дикагIа лоархIаш йолга.

Партийни организаце йоалхо ю производства эстетика. Цу дакъе дукха хIама даьд хIанзе а. Цехашка цIенел лостам болаш я, коа гонахьа гаьнаш егIай. Дега йоай хул цехашка латта босар хьекха станокаш механизмаши бIаргайча, помещенешка эзаш латт, сийрда я. Цу деррigане новкъостал ду къахьегама оасарле лаккхъе.

Цхьабакъда, докладчико а, къаьстта преншка къамаьлаш даьраша а белгал ма даьккхара, парторганизаце бюро балхан боахама кулгалдечий дукха кхоачамбоацараш ба.

КПСС члена нох. Попова партийни бюрона критика йир, партийни собранеш цо аьала никчъярах, уж кийчъяра дукха коммунисташ юкъе ца эзарах, дукххабараша хьинаре дакъа а лоацаш уж дIалхьа вIаштIехьа ца даларах. Нагахьа санна укх собране 80 процент совгIа коммунист ваце, хIаьта отчетни юкъа нагахьа мара вIаштIехьдаьнидац еррал коммунисташ болаш собрани е. Нох. Попова белгалдаьхар пекйцайом балха доа кхоачамбоацараш. ХьалхагIа, — йоах цо, — цехашка аракецар боной листинкаш, молнеш. ХIаьта хIанз гуш яц уж. Партийни бюрос юхадолаш деза из дика гIулакх.

Промывальщика КПСС члена нох. Кобзева дийцар коллектив хьалкхеран эзделца-гIулакхаца хилараш мастера болча лоархIамах.

— Цкъаза, — йоах нох. Кобзева, — цецпоаш мастерей болхлочов шоайла къамаьл деш лаллигIача. ВIаши тIа а чувхаш бIеха аппараш ю цар шоайла. ХIаьта вайцига болаш ма бий Iьмерза хилар, эздел-гIулакх хьаьэца мегаргбола цах. Партийни бюро кердача составо терко ца йича ергьац цу гIулакха, къахьегам безарал совнагIа, дог цIена, хоза оамалаш, эздий гIулайхаш доахкаш хьалкхеве веза саг.

Мастера коммуниста нох. Смелова дийцар халкъа контролерий группай балха хьакъехьа. Группа бекха бола баьб бое бола металлаш кходара, уж гулдара. Цхьайолча цехашка тохкам баьб арахецача продукце дикал мишта й, оборудованех пайда мишта эц хьожаш, мишта кх. дI. Цхьабакъда, ихы а дикагIа болх бе йиш яр группа, нагахьа санна партийни бюрос дукхагIа новкъостал доре, пуй балха лостам теларе, ций ханнахьа балха тIа дола кхоачамбоацараш довзийтаре.

Коммунистана новкъостама Манасиева, Пещенкое, Полуянова, ихыч белгалдаьхар партийни дешара дакъе, халкъа дружина балха, коммунистически къахьегама тIехьара ехь вIашагIйоллача доле кхоачамбоацараш.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара зе деларш теркал а деш собрание бир собране, партийни бюро керда состав хержар.

М. КОСТЮН.

КПСС Октябрьски райкома оргатдела заведующи.

М. И. КАЛИНИН ВАЬЧА ДИЙНАХЬА 90 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

МУЗЕЕ — КЕРДА ДОКУМЕНТАШ

Шин беттал кIезигагIа ха я Коммунистически партеи Советски Паччахьалкхени воккха деятель Михаил Иванович Калинин ваьча, дийнахьа дене 90 шу дизарга кхаччалца кхийнвар.

М. И. Калинина цIерах йола Моснвара Паччахьалкхени музей дика кийчлуш я цу денга. Еррига союзни старостах йолчу керда материалаша кеаьнихха лаьрхIар экспозици. Музее баьххейца нъамаьлаш доаш хургйа къамара коммунисташ — Калинина воротникаш, пионерски сбораш комсомольски собранеш хургья, учени советан тIеркестани заседани ергьа.

Укх денашка музе даьккад керда документаш. Калинина йоIо Юлия Михайловнас музейга дIадениа доа шийга лаьдь хинна кха письмош. 1900 шера енначa шийн наьна Екатерина Ивановна шийн архивацара динна деникха даьъеи. Цу архивацара Калинина революционни гIулакхаш дувцаш дола маьлара йовзийташ.

Ихы тайпа документаш а кхаьчел музее. Калинина секретарь хинначо цар дезала доттагIа йолча Т. М. Ефимовас деннад 1927—1944 шераштa юкъарчa хана М. И. Калинина шийга дайта кхийтта письмо.

(ТАСС).

Нарын карадер задергда!

Нара-Куль — массаволча хIамийца ... 40 ... кхоачами ... а культурно-бытовой объектай комплекс а

Йолаш йола Токтогульски ГЭС хьалъярий посолок.

А. Поланова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЙОАРЖАЕ ЮРТБОАХАМА ЗНАНЕШ

«ЗНАНИЕ» ЯХАЧА ОБЩЕСТВА V-ча ПЛЕНУМЕРА

Доккха новкъостал де декхарийла ба республика «Знание» яхача общества членаш. Юртарча бахархошта юкъе Iилман знанеш йоаржаяра йолчух опыт йолаш я общество. ХIанз ешаш йолча лекцешка дIалача хханех дукхагIа яраш юрта бахача цах еш. ХIаьта а юртбоахама знанеш йоаржаяра балха хIана а боаргIача бофраме. КПСС ЦК мартовски Пленума юрта идеологически болх дIабахьа безача декхарашка хьежжа латтац. Цу денц теталь яр укх денашка Грознерча политически просвещене ЦIагIа хинна «Знание» яхача республика общества пхелагIа пленум. «КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш юртбоахама знанешта пропаганда яра хьалхе» аьнна доклад йир республика юртбоахама министра нох. Илюхина. Хьалха латта опыт, Iилмана карагIдаьнийр практика юкъедахьар а дIадаржадар а — из дIахо юртбоахам дегIабоалабара декхар. Цудухьа, тамаш а яц юртарча къахьегамхой юртбоахама знанеш, къахьегама прогрессивни методаш Iомаара безам лакхлуга.

Пленуме дакъа лоацарана дика доашхаш дийцар общества балхацара кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш, мишта вIаштIехьдоалкхарга республике юртбоахама знанеш дикагIа йоаржаелта. Общество болх беш я Iилмай - методически совет. Цо пропаганда ю юртбоахама знанешта. Ткъа саг ба совета юкъебоагIаш. Цхьабакъда, дукха кхоачамбоацараш да совета балхаца — мела бувзам лоаттабаьб юрташкарча общества организаценца, геттара кIезига юкъеяьб лекцеш ешача юртбоахама специалисташ. ХIаьта республике уж 3000 совгIа саг ба. Из боккха а пайда эца безаш а ниэ ба.

Гулбеннарий терахьа тIабодаш дар юртбоахама дикагIйола опыт балха юкъейоалаяр дувцаш агроном нох. Федотова, ший йоккха балха опыт юпайш яа Гуно Социалистически Къахьегама ТурпIала нох. Эснухамбетова даь къамаьлаш.

Боккхача лоархIаме деш дар Пленуме нох. Мельгунова — зоотехника — айдар. Республикан лоаман даьгIенох пайда но эцаш хиларах, дукха доаьар доаш хиларах дийцар цо.

— Дика вIаштIехьдаьнийна ВЛКСМ обкоме юртбоахама пропаганда йоаржаяра гIулакх, — аьлар обкома секретаре нох. Гудантовас, — вIашагIъеллача лекторски группаша районашка дIа а ухаш лекцеш еш, беседаш ю, цига бюллетенаш, листовкаш арахец. ХIаьта а чIоагIа бувзам баь комсомола райкомашта «Знание» яхача общества организацешта юкъе. Цу гIулакха чIоагIа новкъарле ю. ДикагIа хургдар, аьлар цо. Гудантовас лекцеш нохчийн гIалгIайн меттала ешаре, юртбоахама знанеш йоаржаяра тайп-тайпара формаш юкъейоалаийча.

ЧIоагIа хоза къамаьл дир Наурски «Знание» яхача общества бехкабохкамерча секретара нох. Саранцевас, цун председателa нох. Радченкоc. Хьалхарча шин шерa санна болх беш хургья укх шера а юртбоахама университет. Цига дешаш ба юртбоахаме къахьегараш — бригадираш, комсаш лелараш, отделеней управляющеш а. Хьалхарча шерашка а санна цох боккха пайда баргба мотташ да тхо.

Пленуме къамаьл даьча юртбоахама Iилмай кандидата нох. Ковальске, общества правлене члена, Лаккхехьарча суда председателa нох. Кузнецова, Гудермесерча «Знание» общества правлене секретара нох. Волкова, республика «Знание» яхача общества председателa нох. Дулерайна, миттa ... а дийцар юртбоахама знанеш йоаржае а цу деша лертIа уйла е а массане а декхар хилар.

Пленума балхаца дакъа лаьцар Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председателa нох. И. А. Алмазова, КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующa нох. В. С. Симаранина.

И. ШАИПОВ.

СОВДУВРГДА ТХА КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ

Шераг1ра шерага къахьегама толамаш лакхдеш хьайоагIа бытови хьаштIаш кхоачашдеча управлене СМУ коллектив. Масала, 1963-ча шера план 125 процент кхоачашйир оаха, хIаьта 1964-ча шера 134 процент кхоачашйир. Цу шерашка къахьегама оасарле планаш лаьрхIачул 16—18 процент лакхъейнай.

КарагIдаьнначох кхоачамбав коллектив Iеш ца хилар хьагойт укх шера доахача къахьегама толамаша. ДIабахача барзI бетта план 112 процент кхоачаш а ь паччахьалкхенна эзараш сомаш ахча кхедаьд. ХIаналехьа ниc бетта план а кхоачашъьй.

Шин-шегIа хьахулаш дал къахьегама толамаш. Толамий лард а хиина дIаэттад болх ниса вIаштIехьбаккхар, шерра социалистически ехь йоаржалий бригадашта, сменашта юкъе.

Сийлахь - йоккхача Октябрьска социалистическа революцеи 48 шу дузача денна сийлонца дакъа лаара дог раьза хинна хьайкаьнад тха коллектив кренинг-лоацеш дIадолалд дийа гIулакх. СМУ болхлоша лерхI шера план октябрь бутт боллча денаш толамца кхоачашъе.

Тайп-тайпарей чоалханой балхаш да тха коллективо кхоачашдераш. СМУ болхлоша хьалъю бытови хьашташ кхоачашду объекташ, бахача наьха цIенашта ремонт ю, наьха квартирашка газ чуехк, коашка асфальт еш, нитта ихы дукха балхаш ду.

Дукххача къамех нах ба тха коллективе болх бараш. Цхьа десай саьна барт тайна болх беш ба уналац ерсий, нохчий, гIалгIай, эрмалой, кхыбараш. Цар шоашта юкъе шерра социалистически ехь лелаю къахьегама толамаш совдахара. Масала, Хаматханов Ислам керте латтачa бригада яьсо лаьнай Дубаев Iаддал керте латтача бригадаца, хIаьта нох. Олейникова кулгалду бригада ехь лелаш а ... Даллев керте латтача бригадаца. Уж санна масалаш ихы а йоалае йиш я. Цар массане а ... оасарле а даьхача къахьегама толамий, гучадоах балха тIа нийсденна гIалатраш. Дика гIолла-опыт дIа-яха ... ихы а ях къа а хьег бригадашта.

Белгалбахачa баргбац балха тIа дика толамаш доаха нах. Царех ба маляраш В. Тонаева, Н. Овчарова, плотникаш А. Исаев, С. Довпетмурзаев. Царех хIаране смена норма 140 — 150 процент кхоачашъю. ХIаьта асфальт юллача ик. Решетова, Гымченкос хIара дена нормаш 200 процент кхоачашъю. Уж санна бараш ихы дукха а ба тха коллективе юкъе.

Лакха экономически хьокхамаш дахарах тха СМУ коллективо вIаштIехьдаьнинад ший производстве шерье, кходаь ахча дIадахийтI. ХIанз тха йолаш я столярни, слесарни мастерскеш, складаш. Дукха ха йоалаш, дIаяхача хана, уж йоацаш яр тха производстве.

Шин гектар хулача коа асфальт йиллай, гобаьккха еттача кирпишка карт яьй. Миттa СМУ-на подсобни сооруженеш хьалъяьй къахьегама оасарле лакх а еш хьабеча балха дIалолар хоадарах кходаьча ахча. Къйчъавай хьуна материалаш Iеекарбйола пайдаш. Йоацца аьлча тха предприяти рентабельни я.

СМУ коллектив ихы тIа а йиш къахьегама темпаш лакхъеш болх беш я укх денашка.

А. САМБИЕВ.

Грозненски бытови хьаштIаш кхоачашдеча управлене СМУ керттера инженер.

ЛАКХЪЕ ПРОИЗВОДСТВА КУЛЬТУРА

Мехкдаьттаи газеи скважинашта буруе тохача хоттей тIоадаля хилар бахьан долаш буровикаша хало дикега дукха ха я. Балха специфика а вIаштIехьдалийтац буровойшка лостам бе а болхлой цIена лелийта а, къаьстта спуско-подъемни операцеш йолча хана. Цудухьа, массанахьа вIаштIехьа ца доале а, цхьайолча моттигашка производстве юкъейоалае еза культура.

Цу хьакъехьа дукха хIама даьд тха конторе, цхьабакъда да дезаш кхы дукхха а да. Масала, масса буровойшка отталый цхьан хана 3—4 саге кулгаш-юкъмараш дила йиш йола умывальникаш. Балхара ше ваьлча хоза цIен а вена, баракъаш хийца чувахa йиш я хIара болхлочун.

ДогIа, лоа делхар аьнца, мух хьекхар аьнца бе-башха доацаш лоалагIча ха-оттамах болх бе безаш хул буровикаш. Цудухьа дукхагIа йолча хана тIевда хул буровикашта тIадувха спецбаракъаш. ТIоадаль баракъаш декъадара хIара буровой сушилкаш я, вешта аьлча, хIара вахтака къаьст-къаьста йола лаьрхIа шкафаш. Цо йиш хулийт тIаьда баракъа докъаде, балха хьавеча декъа баракъа тIа а дийха болх дIаболабе. Буровикашта хьателаш дола спецбаракъаш хьаду материал во я. Белгалъь ха якихац цар. Буровикий вIаштIехьдалац лерттIа баракъа тIадувхадеш хоза лела. Е дикагIа йолча материалах хьаде деза спецбаракъаш, е белгалъь ха кIезигъе еза. 18 бетта лаьрхIа лу буровикашта керзови спецнккаш, цунах ах ха а яалахьа боахьаш деха хул уж. Цу деррига Iотахьаш бу буровикий физически хьала а, цунна цхьана цар къахьегама оасарлена а.

Буровойшка промсанитари лоракъа лаьрхIа хий чудолча бочкашта неттел оаха вIаштIехьъьхай хий мела фонтанчикаш. Масса буровойшка IамагIеш баьнаврем басар хьекхад буровой оборудовании.

Дукхе хозагIа хиннай тха конторa территори гонахьа карт а ль сомий гаьнаш егIачул тIехьагIа. ХьалхагIа, шоашта ма тIа контора гонахьа дашащ кулар доахаш, Iаьсий, кхыдель хьайбаш.

Болхна болх баьб оаха физкультурой спорти дегIайоалайра дьакъе а. ХIанз, балхара баьначул тIехьагIа культурно салаIа йиш йолаш ба конторa болхлой. Йолаш я волейбольни площадка, истола тIара тенис, турник, городки, нитта ах. дI.

Уж мероприятеш дIайихьача белгалбаьлар болхлой - энтузиасташ, спорт дукха езаш бола контора комсомола комитета хьалха хинна секретарь У. М. Мамиргов, техника кхоражален инженер Н. С. Дьячков, кхыбараш.

ХIанз тха еррига конторе юкъедоаладаьд буралощаде оттаьча радио чу гIолла хIара дена информацеш елга. Из болх кхоачашбу планово-экономически отдело. Информацеш еш буровойшка болхлой дIабахалехьа. ХIара буровика лоь селхан ше болх мишта баьб, бетта йола пачхьалкхен план кхоачашъяра дIахо ше мишта къахьега деза ха.

Тха конторе мишта юкъедоаладаьд чоалхане аварем ца хилийтарах буровикашта премеш телнга. Предприяте фондах 10—20 сой ахча лу хIеца буровика. Цу гIулакхо совбаккха материальни безам, цар фехал лакхъю, буруе тохача авареш кIезигагIа хулийт.

Буровойшка цIенен лостам болаши хилийтара хоймссеш хул, кулгалхой юкъе а болаш.

1-гIем, 2-гIем, 3-гIем моттигаш яьхача бригадашта предприяте фондах 30—50 сом ахча лу экскурсе баха.

Шоаш балхара мукъаболча хана экскурсеш салаIеш болх тха контора болхлой.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша дукха терко ю буруе тохача конторa хIара болхло эстетически хьалкхебара, масса оагIорахьара нуч сакъетам дегIабеш лабара. Цу гIулакха лаьрхIа вIашагIеллай «Знание» яха общество.

Цу юкъе боагIа контора а ... кай а керттера специалисташ. Царех хIаране еррига коллектива еш лекцеш, беседаш ю. Политически а Iилман а хьакъехьа тайп-тайпарча темаех хул лекцеш. Болхлошта юкъе цу тайпара политически техническии пропаганда яра дика тIехьайе хул: шербу политически технически сакъетам, гармонически дегIахувла саг.

Болхлоштен инженерно-техническии болхлоштен чIоагIа пайдае хургдар, нагахьа санна конторе шийн долахьара технически библиотека аларе. «Малгобекнефта» НПУ йолча библиотека болх бу Iуйрийна 8 сахьат даьнача дена делкъал тIехьагIа 4 сахьат даьллалца. ХIаьта тха вIаштIехьдалац болх дIа а кхесса книжкаш да даха.

Цу белгалдаьхача деррига гIулакхаша новкъостал ду дикагIа къахьега, дисциплина лайхъе, хьаш а доккхагIа производственни толамаш даха.

А. УТУРЧИЕВ.

№ 2 МКГРБ участка воккхагIа бола геолог.

ХIАМА ХОЗИЙТА АППАРАТ

ХIама хозийта аппаратащ ... Московски заводе дукха арахеца йоланай хIама хозийтача керлана неврит хинна цамогаш болча наха лаьрхIа йола прибор. Чура лерг нитта хала лазар хинна долча хана хало да хIама хозийташ йолча массазарча аппаратах пайда эца. Неврит хинна могаш боацача наха лаьгIо хинна гIар-тата хазац, хIаьта чIоагIа хинна гIар-тата лазар ду.

— 641 тайпара йола керда аппарат, — аьлар предприяте керттерча инженера Чеботарев Александра, — неврит ... хьерабаьрзача наха хIама хозийта лаьрхIа я. ГIар-тата автоматически чIоагIдеш лаьгIдеш хилар бахьан долаш цо лаьгIо хинна гIар-тата чIоагIачул а дукха дукхагIа чIоагIду, хIаьта лазарца лерг човха а дац. Аппарат 60 грамм наре еза а яц, неллагIча электрически сетера портативни устройства новкъостаьца заряжать деш йолча зIаьмигача аккумулятора низаца болх беш а я. ГIар-тата чакхдувлийташ вкладыш шийна а йолаш арахецаш я из аппарат. Уж нийса хержача хьахозар чIоагIагIа а хулийт, ца эшаш доза гIар-тата а хилийтац. Протезаш еча пункташка лерга Iурга чура слейк хьа а лахкхе къаьст-къаьста вкладышаш кийчъю.

Укх шера 632 тайпара йола керда чIоагIагIа бола хIама хозийта аппарат арахеца йолаьй заводе. Из а лоадама хIама ца хозача наха лаьрхIа хьаьнь. Шин такт йола харшаш доахка пхе транзистора тIа латташ зIамига усилитель а йолаш я из аппарат. Цуннах йоалл ца эша гIар-тата доa а деш телефонна къамаьл де йиш хулийташ йола устройство. Цунна ... теларш «Кристал» яхача тайпан йола къаьлементаш я.

Арахеца йоланьй СО-2 яха аппараташ — лергашта хIама хозийта вачкеш. Цу аппарата моделех цаI ниэна а лерга хIама хозийташ я. ХIана арахецаш яр опытни парти я.

Хьалий ихы а дикагIа хIама хозийташ бола 631 яха аппарат. Из зIаьмигача заколка форма йолаш а кхаллаьха прическана юкъе паргIата дIатарлуш а я. Шин моделах кийчъю аппарат — феген тIехкашкей гIолла хIача хазийта дезаш болча наха лаьрхIа. Цунна низ телаш а кадмиево-никелови зIыла хьанана аккумулятор. Цо 8—12 сахьата бола байт аппаратага, хIаьта сетера заряжать деш а я из. Аккумулятор а тIехьа эзача 30 грамм наре еза яц «Заколка».

(АПН).

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС БАХЬАН

ХIанз объединене промыслашка шахкйобахача эгтара эффективнегIа йолча мероприятеех цаI я мехкдаьтта тIоанашка хий, фе, газ чуахийтара наькъаца царна искусственни воздействи яр.

Советски Союзе эгтара хьалха дIаболабаьх промышленни масштабе мехкдаьтта мелоаи тIоанашка хий чуахийтарга «Грознефтa» промыслашка.

Укх шера 24 марте дена опыта лаьрхIа хий чуахийта йоладаьх Хаяи-Керте мела тIерча тIоанах мехкдаьтта доахача нагнетательни скважина чу. ХIана Хаяи-керте мехкдаьтта доахача насосни станци хьалъярей ихы а нагнетательни 2 скважина карасрзаярей балхаш деш да. Укх гарстарча хана хий чуухийтилга вIаштIехьдаьнна делаш я «Грознефтa» объединени: МалгIабик-Вознесенск, Iоалай-Юртарча мела тIерча мехкдаьтта тIоанашка—денненбалкамен 10000 кубически метрга кхаччаьца, Хаяи-Кертарча мела тIерча мехкдаьтта тIоанашка — денней баьсанен 6000 кубически метрга кхаччаьца, Карабулак-Ачалухерча мела аIалхарча мехкдаьтта тIоанашка — денней баьсанен 6000 кубически метрга кхаччаьца.

Мелашта юкъе дукха мехкдаьтта доалле керда тIоанаш гучадахара дувзадения Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтташта хьалхашка латтача эгтара лоархIамегIарча декхарах цаI я мехкдаьтта доахаргIола керда моттигаш кийчъяр.

Мехкдаьтта дешар хьехама ... института Iилмахошца ... «Грознефтa» мехкдаьттахоша производстве юкъехуь эгтара кхоергIей балха оасарле лакхагIа йола мехкдаьттен гази гулдара схема — мехкдаьттен газ хьагул а деш ... турба чу гIолла, цхьана сепарационни устройсташта летта гидроциклонни сепараторех пайда а эцаш, дIахийтар.

Мехкдаьтта доахача Хаяи-Кертера мехкдаьтта газови провода дIоахал 35 километрга дIаккоачадаьд, хIаьта цун чотах мига попутни газах пайда эцара коэффициент 94 процентага дIаккхаьчай.

Хьалъяй мехкдаьттен гази гулду коллектор, вIаштIехьдаьккхад къаьнача майдах эгтара хьалха мелоаи мехкдаьтта лаьнача № 641 йолча скважина чура мехкдаьттен гази цхьана хьаулзилга.

МалгIабик-Вознесенске мехкдаьтта доахача йилла а лакха болх бе йолалийтай 20 километр йIаькха, диаметр 500 мм йолча турбай магистральни мехкдаьттагазови провода хьалхара аргIа, центральни трапний установка, йилла йоалаш латт магистральни мехкдаьтта газови провода 2-гIа аргIа.

Мехкдаьттен гази гулдерг а Вознесенскера газобензиновий завод а хьалъь яьлча йиш хургья Нохч-ГIалгIай чу эгтара йоккхагIа йолча мехкдаьтта доалача моттиге йоагача газа алаш доаде а нэй химически промышленноста Iалламате чIоагIа эшаш йола дукха бензин кхы тIа совъяккха а.

«Грознефтa» промыслашка автоматикеи телемеханикеи юкъейоалаеш центральни промыслай диспетчерски пультийкара телемеханика шин системах еча телеуправленега лаьккхай кIоаргача скважинашкара мехкдаьтта хьауза еррига фонд: ГМ-4, ГЦФ. Автоматизаци яьй центральни насосашна хий хьаузаш йолча 9 станцена, поршени насосаш йолча 1 станцена, хий цIендеча цхьан установкана, кхмарашта. Цу еррига объекташта автоматизаци яьй ВНИИКА нефтегаза Грозненски филиало кийчъяьча проекташка хьежжа.

Цул совгIа, автоматикеи телемеханикеи юкъехуьхача мехкдаьтта промысловий управленешкарча групп дий низашца кхоачашдаьд ер балхаш:

«Старогрознефтa» НПУ — яьш латтача еррига станцешка юкъейийхай йашка даьале хий цIендара аша къаьстта электрически аппаратура, Хаяи-Керта участкерча низана хий хьаухийтача резервуарачурча хий боарама гаьнара тIаххьожам лоаттабе йиш хургйолаш вIаштIехьдаьккхад, скважинашка дIа а отталья промышленни тохкам беш а я 3-ча мехкдаьтта промысла воккхагIа волча геолога нох. Веддробиe конструкцех хьаль автоматически дебитомераш, н. кх. дI. Уж санна балхаш деш я «Октябрьнефтa» НПУ, «Сунжанефтa» НПУ, кхыча мехкдаьтта управленеш.

ХIанз «Старогрознефтa» НПУ болхлоша цхьана ГЧФ телемеханика системана модернизаци яра, хьаухача мехкдаьтта доза автоматически дустача 3 конструкцена промышленни тохкам бара балхаш кхоачашдеш ба ВНИИКА нефтегаза Грозненски филиала болхлой.

Кердача техника планага хьежжа 1965 шера объединене промыслашка автоматизаци ергья хий хьаухача станцешта, мехкдаьтта парка, кхмарашта.

Мехкдаьтта доахача объекташка хIанз а 1970 шерага кхаччалца а мел автоматикеи телемеханикеи юкъейоалайча гIойленагIа хургья хари из технико-экономически наькъаца бакъдаь хьахьокхари дукха еррига отделене технико-экономически докладаш «Малгобекнефтa» НПУ комплексни автоматизаце проектни ялае кхоачашъеш я ВНИИКА нефтегаза Грозненски филиал 1965 шера.

Мехкдаьтта промысловий объекташта автоматизации телемеханизации яра перспективни планех 1970-ча шерага кхачалехьа ер балхаш де лерхI: 1966—67 шерашка керттерча дакъе «Малгобекнефтa» НПУ, 1968 шера «Сунжанефтa» НПУ, 1969—70 шерашка «Горекнефтa» НПУ 20 групповой замерни установкана автоматизаци яр, цул совгIа 1967—68 шерашка автоматически дебитомерашца Iоалашъе лерхI «Старогрознефтa» НПУ Хаяи-Керт яхача участкера еррига замерни установкаш.

ХалагIа долча балхашта механизаци яра дакъе эгтара хьалхагIа белгалдаккхана дарган скважинашта лаьтта кIал а капитальни а ремонт еча механизмаши комплексни агрегаташ юкъейихьа хилар.

Лаьтташа кIалха ремонт еча хана насосно-компрессорни турбаш хьахьузаи дIатIахьуйзаи еррига процессе механизаци яь я.

КIезиг дукха новгIа латт гIулакх насосно-компрессорни штангаш хьаяхарей дIатIаехкарей процесса механизаци яра дакъе. Цун маIан да, конструктивни гIулакха эргалькха товаьн балха тIа аттен йола серийно арахецаш йола механизмаш хIанз ца хилар.

«Грознефтa» промыслашка эгтара дукхагIа леладераш моттигерча конструкцех дела штангови дIоагIаш да («Октябрьнефтa», «Старогрознефтa», «Малгобекнефтa» НПУ, хIаьта а штангашца болх беча хана механизмех пайда эцара процент хIанз а хоза я (40—50 процентаз тIех йоацаш). Белгалдаккха деза да скважинашта капитальни ремонт еча мел эшача механизмашца цхьана агрегаташ юкъейихьа хилар.

«Грознефтa» мехкдаьтталоша цIенхаштта уйла тIайохийт мехкдаьттен газ ца дойтар дукха лоаттабеча къовсама. Аьхха цхьан 1964 шерей 1965 шера хьалхарча ях беттаи объединене промыслашка мехкдаьтта ца дойтар дукха лоаттабеча къовсамга дIадахийтад 3500 эзар сом совгIа ахча, хIаьта из бахьан долаш 3000 тонн мехкдаьттен 30 миллион кубически метр газ кхоный. Цу даькъе дикка йоккха бола чакхбоакхаргболаш ба укх шера дIахо а.

Геттара кIоарга (400 метр совгIа) лакха температурей давлении йолча тIоанашка кхаччалца буруе тохараш мела кIалтара мехкдаьтта дахараш «Грознефтa» объединене лерхI: 600—700 атмосферей Цельсех 250—300 градус температурей йолча моттиге мехкдаьттен газ физически паларгIча хьала тIа да хойтаргдолаш йола прибораши аппаратурей хьаяиза яргйоацаш; мехкдаьтта даккхарах эффект йоккхагIа хилийтара тIоанашкара мехкдаьтта дукхагIа хьадалийтари дукха тIоанаштей скважиной забойна гонахьарча зонайн воздействи яра принципиальни керда методаш кийчъяиза яргйоацаш; скважинашта лаьттан кIалхен капитальни ремонт яра 50—75 тонн ... болеша балха оасарле лакха йоаш йола агрегаташ хьаяиза яргйоацаш, кхыйола мероприятеш чакхъяха езаш хилар.

А. ВАЙНШТЕЙН.

«Грознефтa» объединене мехкдаьттен гази дахара отдела воккхагIа вола инженер.

«СЕРДАЛО»

2-гIа оагI. 28 сентябрь. 1965 шу.

СИЙЛЕНЦА КЪАХЬЕГ

Нажай-Юрта района Асланбек Шериповн цӀерахча колхозан кхаашнен хьайбай фермашкен тӀаьӀерта къахьегаш ба семилетка тӀехьарча шера шоаш тӀаийца декхарш кхочушдан.

Механизаторашен хьайбаш лелдерашен хьинар кхо ца деш дерриге юрта боахама балхаш чӀах а дахьа къахьегаш толамашца накъа баха лерхӀ Октябра цӀейна.

ЛаьгӀлац кхашкара балхаш. Ахкан хана сайна шортта гӀуллакхаш да кхашка механизаторий де дезаш.

ХӀана культураш чуэцаш, гуралья дуь ялаташ дӀадуьш жимчарча хьайбашта доакъар кийчдеш болхи района механизатораш.

Чукйина гидуаргаш чуэцаш йоахк «ККХ-35» яха йиъ комбайн. ХӀакэ Ильясова Хизрий звено участке гӀидуаргаш чуэцаш болхи. Дика хьийкъай звено гидуаргаш. ХӀара гектара тӀара 12—13 центнер генараш чудахь цар, план 8 центнер мара йоаца-ц.

Механизаторашъ яхье бахьнаб сиден ца йоаеши культураш чуийна. Звеньевойс Ильясова комбайнераца Эльсункаев Вадудаца шоай ден норма 120—140 процент кхоачашъю. ЦӀаьлла ца сонаш къахьегаш воалла комбайнер Мачиев Алсонт а.

Техника шортта хилаpo аьттув хулийт сихха культураш чуэца. Бакъда, ала дезэ, тоъал автомашинаш хиаро кхы а сихагӀа лелдерга кхайкара балхаш. Комбайно аьта гӀаддамаш дӀахахьа автомашинаш тоъац. Культураш чуэцарал совгӀа хьацола кхашкара балхаш а леладу района механизатораша. Дийнахьа тракторанца силос Ӏотолаш, тӀаккха байсана цар гурахьа дуьча ялаташта лаьрхӀа лаьттанш оах. Лаьттанш оахаш болхк механизатораш Х. Габатаева А. Юсупови. ХӀанзе 300 гектар лаьтта аьхад цар.

Доакъар кийчдарга хьежжа хьайбай продукташ алсамъяха аьттув баргмилар кхетадеш ба колхозе. ЛерттӀа хьайбашта доакъар Ӏалаш а деш толамаш доахаш хьабоагӀа хьайбаш леладераш.

Ихе дийнахьа 500 тонн моша, тоъар тӀехьа хьажкӀий силос кийчъяьй совхозе. Цул совгӀа, кхы а 1000 тонн хьажкӀий лордех йола силос дӀайолаш а боахк боахаме. Концентраташ а еттаж тайнтайнара кийчъергья цар хьайбашта хьажкӀий силос, 800 тонн хилал гӀожа доакъар а кийчдаьд колхозо.

Паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоалкара шоаш тӀаийца декхараш толамца кхоачашду колхоzo.

Октябра хьалхарча декаде паччахьалкхента нтт бетта шура йоалкара план кхоачашйергья. Ца кхоачашъяьй итт тойна гаргга шура мара дӀаала езаш бац хьайбаш леладераш. ДӀадахача шера хӀара кхоабача Ӏаттагара 1100 килограмм мара шура яьнкхаяцар доярказа, хӀаьта укх шера 1300 килограмм яккха декхараш тӀаийцад. План 800 килограмм мара йоацача хӀара Ӏаттагара 930 килограмм шура яьнкхай доярка ГагиеваХьавас. Цул дукха тӀехьабисабац доярказ Цумулаева Зулипати, Мачиева Азмани.

ВогӀа лел колхозе дукх дехкара гӀулакх. Бакъда, дукх дӀададара план кхоачашъяра тоъал хьайбаш-м да колхозе. ТӀаккха шортта доакъар хилча хала хургдац из декхар кхоачашде.

Цудухьа геттара доархӀаме да шортта хьайбашта доакъар Ӏалашдар. Ханнахьа Ӏай хьайбаш чудоахкаду помещенеш тоаль яха езаш а ба колхозхой.

ЛерттӀа гӀуйран балхаш вӀаштӀехьдалаьарга хьежжа чакхдоаккхаргда ер шу колхозхоша.

З. ЭСАМБАЕВ.

МОСКВА. «Хими промышленносте, гӀишлошъеча, юрта боахаме» яха дунен хаалкъашта юкъера выставка.

СУРТА ТӀА: СССР павильона гуччахьарча майдан тӀа лаьтташ ка хий дехкара вишача сеттача пластмассах яьча турбопроводий конструкцешка хьожаш ба цига баьхда нах.

А. Конькова сурт.

ТАСС фотохроника.

Сихагlа дlаде гуйран ялаташ

ДӀадахача шера дийнача гӀалатех дика кхийттача Шаьла района колхозийи совхозийи кулгалхошен специалистанеи дика вӀаштӀехьбаьккха дӀадолабаьй гурахьа дув ялаташ дӀадера болх.

Ишта «Шалинский», «Южный» яхача совхозашкен Ленина цӀерахча колхозен кхаш ялаташ чуйина доадлаие а, гурахьа дуьча ялаташта е эздб оах. ПхьоалагӀча, шоллагӀча классага дӀакхоачадеш фу цӀендаь дадынад дукхагӀа дола боахамаш, тӀоадал чуйолийташ хий диллара плам кхоачашъяьй, гурахьа ювча культурашта лаьтта кийчдеш ба. 8200 гектар да вьха удин лаьтта, из дӀаде дезача лаьттах 59 процент а.

Мошача доакъара лаьрхӀа «Шалинский» совхозо 200 гектар дӀайийнай, «Джалка» совхозо — 400 гектар. Ишта культураш дӀашаш а Ленинен XX партсъездан цӀерах йола колхозаш а.

ДогӀаш делхарах ялаташ дӀаде дика кийчдаьд шоай кхаш № 4 йолча отделене а. Ибрагимов Ӏаьлас кулгалдеча тракторно-полеводчески бригадо догӀаш делкалехь докъадеина аьха лаьтта тоаде арааьлар тракторащ. Творчески дир цар из гӀулакх, хӀара участке латтача хьалашка хьежжа техника юкъе а йоалаеш. Цьадола лаьтта кхалниташ йоахкача катокаца тоадир, вож дискови лущильникаца, хӀаьта цхьайола участкаш езача рельсови волокушаца. Ишта болх бовзаш гӀулакх кийсдарах кхаьлиъ дийнахьа 800 гектар кийчъяьй цар гурахьа дуьча кӀийна, из планах лаьрхӀачул 50 процент я. Мошача доакъара лаьрхӀа 200 гектара тӀа шукх дӀабийнаб хӀанзе. ХӀаьта иштта кхаш кийчдеш дика толамаш доах «Шалинскийи» «Южныйи» совхозаша, Ленина цӀерахча колхозо.

Гурахьа юв культураш дӀаюв лаьтташ ахара тӀехьаюс «Автуринский» совхоз (воккхагӀа вола агроном нов. Даортов), XX партсъезда цӀерах йола колхоз (агроном нов. Актулаев), Куйбышева цӀерах йола колхоз (воккхагӀа вола агроном нов. Ахмиев). Культураш чуэцаша а тӀехьа - тӀехьа лущени лизар цар, цудухьа чӀоагӀа докъадения лаьтта вахха ца а луш дитад.

БДТ-22 яхача безача дисковн машинаца лущени е еза. Цхьабакъда, уж сайна дола маккаш кӀезига да шой боахамашка, хӀаьта «Сельхозтехнико» уж дукхагӀа дӀаяхачийтача баьхьадьа дар.

Фуна молхаш тоxара гӀулакх хӀана а ледара лел, хӀана аьлча молхаш етта машинаш кӀезига я боахамашка. «Сельхозтехнико» хьакхахьац уж боахамашка. Цудухьа молха теха фу кхоачамбохкаш да хиларӀ культураш дӀаюв ха тӀехьалир кхерам болаш да. Цу гӀулакха хилча хьала тӀа я «Автуринский» совхоз Куйбышева цӀерах йола колхоз.

Фуна молха тоxара дукхагӀа торгаш тӀа да бахийтача баргбац агрономаша, цу гӀулакха массайолча агрегаташа дийнахьи буси болх бергболаш вӀаштӀехьдаккха а деза.

Молха тоxаниз дола фу дӀадер килдайе а хилийта йиш яц, хӀана аьлча, дӀадахача шера «Автуринский» совхозен Куйбышева цӀерахча колхозен цхьаццайолча участкашка сайна гедовий хургья. Из бахьан долаш укхаза 25 процент хьувкъам байра.

ДикагӀа болча агрономий опыто хьагойт, агрономо даим бӀарг локкхаш хилча фуна сертовой дикал йоврг ца хилар.

Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш тӀехьа ца доахаш хӀанзе дӀаладеза, тӀаккха Шаьла района боахамий торо хургья укх шера чуэ дукхагӀа дӀайийна хӀамаш хьувкъае цу хьакъе жел эша торонаш йолаш а я — нах, техника, дика хьувкъам луш дола хьаьна лаьтта.

И. ПУГАЧЕВ,

Шаьла района юрта боахама производственни управлени агроном.

Дика совгlат

Грозненски крекинг-завода коллектива тӀахьехам дег тӀара хьалльяьнаб Советски района хьайбаш леладераша.

Планах 350 тонн шура дӀаяла езача тхьоаллагӀа сентябрь хьатӀакхоачаш 8,9 процент хьойкыа йолаш 280 тонн дӀаейнай района боахамаша.

Цхьадолча района боахамаша хӀанзе тӀехкхоачашъяьй паччахьалкхента шура йоахара шера план. Ишта лакхара толамаш дахьад Ш. Амхадов председатель волча Орджоникидзе цӀерахча колхоза юкъара хьайбаш леладераша. ХӀанзе паччахьалкхен план кхоачаш а я, планал совгӀа шура йохкаш ба цу юрта боахама артела хьайбаш леладераш. Планах 300 центнер дӀаяла езача тхьоаллагӀа сентябрь хьатӀакхоачаш 370 центнер шура дӀаейна бахьнаб уж хӀанзе. Къаьстта дика толамаш дахьад цу колхоза доярка А. Мансуровас. Ше гӀулакх деча ялхайтта Ӏаттагара план 700 килограмм йолча 750 килограмм шура паччахьалкхенна дӀаейнай цо.

Дика вӀаштӀехьбаьнкхаб фермера бола заведующи волча С. Мурадова.

ХӀаьта иштта белгалдаккха де еа XX партсъезда цӀерахча колхоза хьайбаш леладераша паччахьалкхенна шура дӀаялара план йолай хьалха кхоачашъяь хилар а. Планах 370 центнер йоахка езача хӀанзе 390 центнер ехкай.

Иштта хьинаре къахьегаш хьабоагӀа района хьайбаш леладераш.

М. ГУДИН.

ХІАНЗЗЕ А ЙОАКХО Ю

Ӏӧттара маьхера культура — гурахьа дув кӀа дӀаха дела бехкиймера ха хьатӀаттай.

Из культура укх шера гурахьа кӀо азар гектар совгӀа долча лаьтта дӀаюргья боахамаша.

ДукхагӀа дола кӀа хий диккача лаьтта а бӀаьсти йийна культураш хиинача а дӀаде лерхӀ. Хьакеттел дика догӀаш ца дийлхача укх шера а хиш дехкача лаьтташ тӀара дика хьийкъа кӀа чуйицад.

Масала, «Терский» яхача совхозе 24 гектарах хӀараие тӀара 32,5 центнер, Ленина цӀерахча колхозе 185 гектарах хӀараие тӀара 30,7 центнер кӀа чуийнр. Йиъ дӀахтергдолча лаьтта ахане тӀа тӀоадал чуйолийташ хий диллабаьнаб колхозе хӀанзе а. Хий дийлара бола иштта хила вӀаштӀехьбаьнкхаб «Терский» яхача совхозе а.

Цул совгӀа, «Терский» яхача совхозе хӀара гектара ши центнер кхоачийташ 1200 гектара тӀа фосфорни удобренеш тессай.

Удобренеш йиллаш йолча «Россия» яхачен Ленина цӀерахчен колхозашка а шоай лолалхоша сайна ханнахьа уж лаьтта дӀатоьсадьй.

ДӀаде дезa фу кийчдара тоъал болх баьб боахамий агрономаша.

Д. ПИЛИПЕНКО,

Мауроки района юрта боахама производственни управлене воккхагӀа вола агроном.

ВІаштІехьбаьккха болх

Ше болх берг хилча деиа хьакъала къахьегаш, коллективе лоархӀийташ хьайоагӀа Кравченко Мария. Тайп-тайпара балхаш леш хиннай из Шелковской района Ленина цӀерахча колхозе. Бакъда, массехк шу хьалха котамаш лелае яхар из. Геттара кӀеанга гулдора фуаш цу хана колхозе. ХӀара котама тӀехьара гулдеш хиннар дацар 80-85 фуъ мара, хӀаьта планах гулде дезар 125-130 фуъ дар.

Колхоза правлене лаьрхӀа дийцар котамий ферма болх тоабара хьакъехьара доди. Шийла тӀадилла гӀулакх тешшаме чакхдоаккхаргдола сag вар котамий ферма кулгалде тьожаве безаш хиннар. Цу тойнара ер Кравченко Мария.

Атта гӀулакх дацар котамий ферма продуктивность лоацача хана лаккъе езалга, хӀана аьлча, дукха цар ферме кхоачамбоацараш. Тиналоха, хье яр котамаш чуйоахкаеш хиниа моттиг. Ӏан замалахьа геттара шийла хулар цу чу, аьхки йӀайха а салиихъа а хулар. Из чӀоагӀа Ӏатекъар котамашта. Цамогаш а хулаш йовра уж Ӏой а аьхки а. Цудухьа кӀезига фуаш гулдора царгара.

Иштта Ӏатакъар фуаш гулдара Ӏан замалахьа котамаш из кхоабаш хилар а. Йеррига из тӀабахийтар, Марийс уж кхоачамбоацараш цӀендаь дӀададара. Колхоза правленена хьалхашка оттадир цо котамашта лаьрхӀа керда, дика ферма хьалъяра деш. Йоахама кулгалхоша чӀоагӀа рьаза а хийна мосадир из гӀулакх. Иштта котамаш кхабара Ӏан дӀоахкхал зиаргдола ялташ Ӏалаш а даь котамий ферме дӀаоттадайтар нов. Кравченкос.

Цул совгӀа, лаха везаш вар котамаш леладара гӀулакх дукха дезаш вола кхо-ниь сag. Ферме болх бе воалавир Марияс, Карпенко Иван, Исмаилов Алимсултан, кхыбараш. Балхах дог на лаааш хиннараш дӀабаьхар котамий фермера.

Марин болха яха шу й лалалехьа белггала тоабелар ферма болх. ДукхагӀа гулдир фуаш, хӀара котама тӀехьара 106-108 фуъ гулде вӀаштӀехьдаьлар ферме. Иштта шерагара шерага дикагӀа хьокхамаш воахаш хьайоагӀа Кравченко Марияс кулгалду зӀамига коллектив.

Къаьстта дика толам баькхаб цо укх шера. ХӀанзалехьа а кхоачашъяьй фуаш гулдара план 3,5 эзар котамах хӀараненa тӀехьара 131 фуъ гулдаьд укхаза. Йеррига ферме гулдаьр да 570 эзар совгӀа фуъ. 22 эзар фуъ планал совгӀа гулдаьд.

Шу чакхдала кхо бутт бисаб, цудухьа кӀезигагӀа дале а 25-30 эзар фуъ кхы а гулде йиш хургья котамаш леладерий. «Из доккха декхар кхоачашдара низ хьинари кхоадергдац оаха, цӀаккха а деи раснорядок телха ца еш, котамашта лерттӀа гӀулакх дӀакхоачийташ хургда тхо, — йоах М. Кравченкос, — хӀана аьлча, хьакарча Даьхенна мамогга дукхагӀа фуаш дала лерхӀ оаха».

АМ. ПЛИЕВ,

тха собкорр.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Дегара денга дукхагӀа хул крекинг-завода инициативе хьаь а лаьца Октябра 48 шу дузача денна сийленца накъа ахара хьинаре къахьега установкаш, сменаш, участкаш Грозненски нефтемаслозаводе.

Къахьегама дикача совгӀатаница цу денна накъа йоагӀа завода дукха установкаш. Царна юкъе хьалха латтачарех я нов. Безденде кулгалду № 16 йолча установка коллектив. Валови продукции арахецара верхӀ шера план 13-ча августа кхоачашъяьй, планал совгӀа тӀадоагӀача шера чотах арахийца продукцин эзараш тоннаш я. ХӀаьта кӀйс бетта план 6-ча сентябре кхоачаш а я, шоай къахьегама теимаш кхы тӀа лаккхъеш болх беш ба технологаш. Къаьстта дика къахьег воккхагӀвола оператор нов. Турненко кертe латтача смена.

Иштта дика бола а беш цӀей сийна къахьегама вахта аьттай нов. Варновский, Летковский, керте латтача установкай коллективаш. ХӀанзалехьа верхӀ шерен кӀйс беттен заданеш кхочаш а я, планал совгӀа продукции арахецаш я коллективаш.

Б. МАГОМЕДОВ.

ДОТТАГІЧОА ДАГАДОАГІ АРАШ...

СЕРГЕЙ ЕСЕНИН ВАЬЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ 70 ШУ ДИЗАРГА

Стихотворений массехк сборника автор, цӀи хоза переводчик, поэт Рюрик Александрович Ивнев дуккача шерашка доттагӀий долаш хиннав Сергей Александрович Есениица, литературе цо хьайара гӀонаш дӀахийча хана гуш хиннав из, башха-дийнача эрзий поэта творчество толлуш латтача шерашка цунца уллув хиннав.

С. А. Есении ваьча дийнахьа денз 70 шу дизара (из дуз 3-ча октябре) кетадь дагадоагӀарий книгаш арадоал «Московский рабочий» яхача издательстве, цун автор ца P. А. Ивнев а воляш. ТАСС-в корреспондента дихар а дэь Р. А. Ивнева дийцар поэтагара шийна гучадовлол цхьадола гӀуллакхаш.

* * *

—Шовзткъе итт шу хьалхагӀа дар Сергей Есенин сона вовзаш. Шерра кьржа сайна хьалхашка уллача, гӀийло дохк доаллача шьрача арента латтчаха шув тӀара дӀахьежаш со латташ сайна хет сона хӀанз; нордонка юкъе гӀолла цкъаза гучалелх, мальхе сийрдадаьхача сайна, къаьгга гуш дола дӀаихача хана сурташ. Эггара хьалха Есенин сона вийна ха, селхан мара из доацаш сайна, къаьгга а дика гуш а сона хьалхашка отт кагийчен доккхийчен ший доллача хӀамаца.

* * *

1915 шера март. Петербург. Городской дума зал. Литературни сайре — цу хана паст-каста хулаш хинарех цаӀ.

Антракт йолча хана сона хьатӀарера лерригӀа дувхар а долаш (цхьабакъда, ахархой формехьа доацаш), геттара берращха хеташ вола зӀамига саг, тӀаккха хьаьттар цо сога:

— Хьо вий из — Рюрик Ивнев?

— Со ва, — аьнна жоп делар аз.

— Йийшай аз хьа стихаш — цхьа юкъ яьиначa гӀолла, — аз а яхь... Хьо раьза вале, ешаргья аз?

Со раьза хилар, цхьабакъда, хилазар хӀаизална хезанза дола хӀама хоаарг ма дий сона цунгара аьина хеташ-м, дукхагӀча даькъе тоэй ца хеташ хилар-кх.

ТӀаккха лаьгӀа ена воавелар. ХӀана а тӀехьа диндалайта мигац сона сайна дезача стихаша со цецкхкхар. Из къаьстта а чӀоагӀа хилар. Рязанера вена, аьсала, цу хана цхьаннена а вовзаш воацаш хиина зӀамига сag селлара тӀех кхетам болаш хилар сайна, гӀанахьа а дага ца хиинадаь.

Городской дума зале сайре чакхъьяьначул тӀехьагӀа хӀара деииа хӀана детталацар аьииа вӀашагӀдетталора тхо...

Есенин воархӀаш а мах баь а тӀайийцар Александр Блока, Сергей Городецки, хӀаьта цул тӀехьагӀа ерригача литературни Петербурго а. Из дола хӀама цхьан хаииа хилар, массе ьагӀобахьара цхьатерра а лоталу цӀи сийна. Иштта сихха, иштта ший тайпара литературайа юкъевоалацар цхьаь цӀй поэт е 1915 шерал хьалхагӀа а, е цул тӀехьагӀа а.

Дукха поэташ, массане а бакъбаь дьалъяцале хьахагӀа, вӀалла а тӀех ца боклалуш е халла тӀехбувлаш долча «сурт тӀаьх» а аьиина, «литературий массайалеи» чу вьлар Есенин.

Селлара боккха толам балара баьнаш хӀана дуцаш, сона бӀаргагу уж Есенина йоккхача талантаца. Цунна нойкъостал дир цу хана Петербурге «лаьттача» литературни атмосфера.

1915 шера шоллагӀча кланe дьалхадар. Къаьстта столица а боалам, гӀорбенла кхийнача футуристий хьалхара къонсаллаш; цкъаза шоайла моастагӀал леладеш хиинача массехк группана бекъабейна футуристаш публико уйла тӀайокийташ бацар. Царех дукхачар яаъь хӀамаш хеш етта йоллелар футуристически йоазача издательствашкен журналашкен, цар цӀераш лист-листа гучаяллар цу хана прогрессивни хиинача газеташ тӀеи журналаш тӀеи. Кхы тайпа теченеш а йолелар. «Цхьан футуристий» е «цхьан акмеистий» сайренашта меттел тӀа-тӀа дукхагӀа хила вьлар сайрене къамаьлаш деш бола поэташ чубоалхаш йола «школаш» хьехаеш йоаца «вӀашагӀъийла сайренаш».

Къаьгга хьаьдоккхача шоай индивидуальностаца йоккхий таланташ дукха йоллашехьа а, еррига атмосфера бӀарчча хьакйлача, садикъаш унахцена йоацаши яр из: керттера лоархӀаш хиннар «ерзана эстетизм» яр, искусство искусствана, стихаш стихашта.

Нагахьа сайна хаьаь, Россе тӀема хьакъехьара шоллагӀа «бӀарзагӀа дола дешаш» хьоахадича, уж а тӀагӀоллара, эстетизма позицера мара бувцацар. Укхазара дерриге литературни лостамаш, тӀахьежача вӀаши тара уж хиинадеце а, дагӀа латташ дьг доахаши дукха хӀамаш долаш долча халкъа юхе гӀолла тӀех а йоалаш ший талгӀеш а дийна додача цхьан хи цу вӀашагӀкхеташ сайна хеталора. Цу хана хиинача дукхагӀа болча поэташей-писателашей из долла хӀаиа кхетайора, хӀаьта царех цхьабараша из Ӏеттаьа дар, цхьабакъда, цу «живий бахха» юкъера хьабовла е ца могаш, е лоарӀа ца беш бар уж.

ТӀаккха цига хьаьттар Есенин.

Рязанера ахархошкa вола зӀамига сag «литературни Петербургана» керолаь кроза дакъилг дар. Цунах гӀу сона Россе литературни вахаре Есенина тӀехбаьнна боккха толам балара бахьанаш, геттара сиха везваь из тӀаэцара бахьанаш.

Есенина тӀехьабаьлар Зинаида Гиппиус сайна йола «эстетствуюши дамац» а «придворни гӀозарашка» дӀакхоаччаш бола «гӀулакхацара вах» а. ФунагӀа-молагӀа дать а «ахархой зӀамига сag» «дараӀомаве» гӀертар уж берригаш а. Есениннах, шийна дага а доацаш, вӀаши дукьал болча группаша шоай ловзара — общественни политически — шоаиашка эца лерхӀаш йола «козырь» хилар. Зинаида Гиппиус сайна бараша леладаьр «хьалбоалеш латтача седкъаца» шоай доаца сий лаккха гӀийрта кӀезига гӀулакх дар, вокхар («придворни гӀозараша») «таьнагӀа тоха лаьцадар Ӏовлашув». Цар безам бар Есенинах шоаш лерхӀарий рупор е, цунах, нагахьа сайна «придворни поэт» ца войя а, керда, оза дикагӀа йоагӀаш вола, котдаллацца тӀом дӀабаьара тӀахьехаш вола певец хӀаьта а цунах ве.

Бакъдар аьлча, фуннагӀа хилча а тӀаацаргвар Есенин: фуннагӀа хилча а вггара сонагӀа болча шана тӀоанаш каг а деш чакхдаргдолча низ болча ледеколаца нийсъе мегаргья цун йоккха талант. Цхьабакъда, Россе литературни гӀоазарашна седда сиха бакъваь Сергей Есенин дӀатӀаэцара, шоко йоацаш, новкъостал дир цу гӀулакхаша а.

Ала йиш йолаш да, литературашкъе Есенин ший ханнахьа вар, тайп-тайпарча бахьанех хиинадале а, дукхха бараш из нарга дог доахаш болча хаииа из вена хилар. ХӀаьта массане а вувцаши берригнеи уйла тӀаозаши вар, саббарагӀа ладувгӀаш вар массанега а, ца вашки волаквежар, хӀаьта тӀаккха, цхьанне а ахача раьза а воацаш, тамашийна гойа кӀалхарвоалар шийна оттадаьча цӀаралашта...

Хоши малаppa, 1918 шера март бутт болабениача юххе Москва вай паччахьалкхен столица я аьина хьа а кхайкадаь, цига ӀочуераВ. И. Ленин керте латта Советски правительство.

Цу хана со секретарь а волаш хиина просвещене нарком А. В. Луначарский Петрограде висар. Наркомо со ший секретарь корреспондент а ваь Москве хьожавир, хӀаьта 7-ча марта со цига дӀа а вахар. Аз зиеткаш язьеш хиинача «Известия» яхача газета редакце цу цхьан ханна сона тӀаделлар столицера ший корреспондент а хулга. Дика дӀгадгӀаш сона, массе бутт баьинача гӀолла дар, цхьабакъда, дукха ца ялаьа-м дар из, Есенин а вийсвелар Москве, хӀаьта тхо хьалхагӀа сайна вӀашагӀдеттадала а даьлар.

Сона хет, 20-ча шерий хьакъехьа язлеш, ер дешаш вар литературни талгӀеита юкъе ша чугӀоргволаш хьаде деза аьина. Цу гӀулакха со дагадохийта безам бар юхейиса хӀаиз а сага йолча 1920 шерарча ший тайпарча вовша хьакъехьа. Цо дагайохийт «Россе йоачаштен дуӀаитен ишъе» яха литературни сайре. Хьахал шо сайрене къамаьлаш даьрий цӀераша: А. В. Луначарский, Валерий Брюсов, Андрей Белый, Сергей Есенин, Борис Пастернак, Илья Эренбург... ХӀаьта шоай произведенеш ешаш хиинача авторашта юкъе вар Николай Клюев а...

ВӀалла вӀашагӀа а кхетаргьяц аьина хеталуш йолча тайпаи цӀерий, группай, литературни теченей ца букет а я!

* * *

1923 шера Есении Америкера юха цӀавеначул тӀехьагӀарча цун вахара цхьадолча гӀулакхий хьакъехьа дувцар сона тӀоагӀа лоархӀаме хеташ да. Цу хана хӀара денна хӀана кхетацар аьина вӀашагӀкхетар тхо шинъ. Малар хиинадар-дацар аьина бе-баьха ца хеташ Есенин хиинилга айххьаза ала йиш йолаш ва со. Аьха «богемах лолзара» тӀера хилар мара кхы хӀама дацар цун из. Кхычар молча хана Сергей Александрович велар, иро дешаш кхуисар, цкъаза меиначар дувца кайдана мел доацар хӀа а яхаш гоазалца мога а деш тӀехдувлийтар цо. Маларра аьлча, кӀезига мара ца молащи дукхагӀа сакъердалуши вар из.

Тамашийна ха яр из. Цу хана тхо маккхе а вар «Советски мохк» яхача газета тӀа ладеш. Шелал яр ара, шелал яр учреждене, шелал яр масседелча цӀагӀа хӀана яц аьина, хӀаьта а тха доттагӀал шеллуш дацар.

ДӀабаха доттагӀий дагабехача хана цар цхьараш вайна гу е елвена, е гӀайгӀане, е гӀозаьяьна, е цхьан хӀаман сакъувзадеш. Цхьабакъда, аьаха Есенина юхьнараш сона массаза а дийна йолаш дукьалъувтт: велавенна, сакъердаше йолаш, Ӏоттар еча хьесапе дӀаваленна бӀаргаш долаш гӀайгӀах цхьаькйна хӀана доацаш гу сона из дайна...

(ТАСС корр.).

Хьалха латта бригада

Ачхой - Мартана района «Орджоникидзевский» яхача совхозе баьца дарш кхедеча бригадашта юкъе эгара дикагӀа Чипхоев Юсупа кулгалду № 3 йола бригада я. Планах 25 гектара тӀа шара шекара свекла дӀаяца езача лайха социалистически декхараш тӀа а ийца 52 гектара тӀа дӀайийнар цар из культура.

Укх шера дика хьувкъам кхебаьб свекла лелаераша. Гектара тӀара 250 центнер мерзача облай йоал царна, планах 180 центнер мара йоацача. Бригаде болх беш пхийтта сag ва. Царна юкъе дукхагӀа бараш лоамаш кхаьнах ба. Дика гӀо ду бригада «Т-38» яхача свекла хьайоаккхача комбайно. Хина къахьег из комбайн лелаеш волча И. Горюгова. Иштта хьинаре къахьегаш ба йеррига бригада членаш а. Бакъда, массарел дикагӀа бу боля Темирбулатова Любас. Дийнахьара норма 800 килограмм мара йоацача 950 килограмм мерза хулаш хьадаьха а автомашинашта дӀатӀадетта а йоал из. Цул дукха тӀехьабисац цу бригаде къахьегаш бола Тутаева Хасимати, Кубиева Перийи, Муцутова Себилаи.

Производственни собране бригада членаша лаьрхӀар ханнахьен ца бойташ шоаш кхебаь хьувкъам чуэца. ХӀиньае дукхагӀа йола свекла чуийца баьннаб уж. Шеко яц цар тӀаийца декхараш толамца чакхдоаккхаргхилар.

А. ВОЛОЩИНОВ.

ЙОККХА ГАЗОПРОВОД ЮЙЛАЧА ТРАССЕ

Сурта тӀа: (аьрдехьара аьттехьа) коммунистически белгалдаьха бригада членаш сваршикаш Байков Григорий, Кузнецов Александр, Лебов Александр, Жуков Герман. Средни Азе-Центра шедача газопроводе етта хьалхара турбаш вӀашагӀеттараш уж ба.

Н. Ключнева сурт.

ТАСС фотохроника.

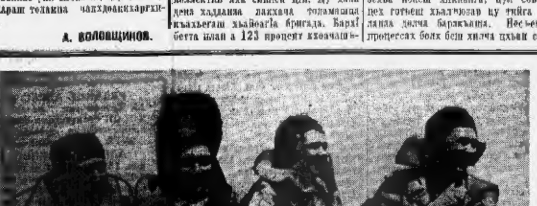

БОЛХ КЕРДАЧА ХЬИСАПАХ

ЧӀоагӀа вьаза я тха бригада коллектив крекинг-заводерча къахьегамхоша дӀададьяьча гӀулакха. Цу сийьате гул а денна оаха лаьрхӀар Октябра цӀей сийна яь йоархие а арахеачa продукце боарам лакхбе а, хӀаьта цун дикал лакха мара ца хилийта а. Тха хьинар долча, барт тайначa коллективага из дувургхиларах тийша хила мегаргва. Цунах тешаву хӀаизаиша оаха дахкача толамаша а. Фабрике эттара хьалха елар тха бригадаи коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цӀи. Цу хана дена хаддана лакхача толамашца къахьегаш хьайоагӀа бригада. БархӀ бетта план а 123 процент кхоачашъяьй оаха. Иштта хул тха хьокхамаш хӀара бетта.

Ала деза хӀана укх бетта бригада болх тоабе лаьрхӀа балха режим хийцаиго. Коллективаш раьза хилар нестений процессах къахьега. Из фу ииинга да? ХьалхагӀа цхьан цехе сменах бил беча бригадаша хӀараие шийна дакъа баракъаш хьаэдар, тӀаккха смена ма аьлла а тегаиза дисa баракъаш машина тӀара хьа а дахьае дӀадохкар. Кхетаде хала дац уж хьоацаии дӀадохкашн дукха ха эзаьа йоасиш хиннилга, цул совгӀа, цех готвеш хьалзюзар цу тийга дилалла долча баракъаша. Нестений процессах болх беш хилча цхьан сменах теганаа дига баракъа шоллагӀча бригада дӀахо тег, цу гӀуллакхо дукха ха мукъа йоалийт, балха оисарле дикка лакхъю. Иштта, хьалхагӀа тӀагӀертта болх бича а 150 хачи мара тегаланар, хӀаьта хӀанз ма-та тийгача а план массаза тӀехкхоачашъю.

Ерригача коллектива вӀалла терлан тӀерабиккхац баракъаш сакхат доацаш тегара, цудухьа шийс а лац бригада аьча продукцена юкъе брак йолаш моттиг. Нийсдениа кхоачамбоацар цу сахьате дӀадаиккхара хӀара пхелагӀча сага тӀахьожам лаьттабу, гучадаьлла сакхат цу сахьате тоадайт. Дика гӀо ду цу гӀулакха хӀара бетта бригаде хулача собранеша. Цу собранешка дуви продукце дикалах лаьца, къахьегама дисциплинах, планах, моллагӀа кхыча дешех.

Дика лел культурно - массови болх. Бригада профорг йолча Каракашъяи Лидияс хан-ханнахьа газеташ деш, сакъердамена дӀадахкар журналаш из ладеш, вовша, чӀоагӀа журнал оаха.

Балха хьалха латтараш ба Кузнецова Ксения, Багун Александра, Нажева Лидь, Каракашъяи Лидия, кхыбараш. Бригада коллектив а толамаш кхы а чӀоагӀдара хьинар къахьегаш.

Ф. РЕМИЗОВА.

№ 5 йолча хӀамаш тегача фабрика цхьоалагӀча бригадо кулгалхо.

ХАННАХЬА АХА ЛАЬТТА

Комбайн кхай тӀара дӀаьльча — лаух кхаш, кхаш болх бу укх денош «Джалка» яхача совхоза шоллагӀча отделене механизаторашa.

Хьакйкаш чуийна боалаше а гурахьа дув ялат дӀаде лаьтта кийчду цар.

Отделене 1600 гектар оахаш дола лаьтта, царех 900 гектар гурахьа ялат дӀаде аха дезаш да.

Октябра сийна яхе баьинача механизатораша хӀанзе а аьхад 700 гектар лаьтта. Дика хьахьегаш ба тракторист даи воцӀ Умии Шахидж Алукейгиар, цхьан агрегаташ болх бу цар. ХӀара денна задани 140—150 процент кхоачашъю, царех тӀаьххьа вусаш болх бу Байсултанов Ӏаддие а.

Эзба лаьрхӀа 350 гектар лаьтта аьхад отделене механизатораша.

ХӀанз ха дика латтача хана шоай болх кхы а сихбаьб цар.

М. МАГОМЕТОВ.

«СЕРДАЛО»

3-гӀа оагӀ, 28 сентябрь, 1965 шу.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАХ

22 сентябре бийсанна ха яхача хана Делерен Равалпиндерен приказ кхьачар индийски пакистански біунашка тІом сацийта аьния. Шолла гіча дийнахьа сецца сатийна яр индийско - пакистански фронте.

Мехкадем латта цІий сацийта аьнна лоаллахарча цнин мехко решени елга вІаштІехьдаьлар машар безача низаша, ВІашагІкхийттача Къамий Организаце, Советски Союзо хьийга къа бахьан долаш.

Кашмир бахьан долаш Индеиен Пакистанан юкъе эттача довдо кхераиера ситуаци оттайир Къулбехьен Азе. Кхеталеш да, индийско-пакистански доазон тІа цхьан беттен аь беттен лаьтта тІом гІаттара бахьанаш миччи тайнара лоархІе а, из дІахо шербаларах империализмая реакцен цнний мара, мукъадаьннача мехкашта юкъа а колониалистески лоала дукъ кацдолла гІертарий мара аьттув барг ца хилар. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дацар из дов кашмирера хьал кхохкадаларах халкъий уйла Вьетнаме США-с лоаттаечв агрессина тІера дІатуйлаяра лайда яца гІерташ хиннача американски империалистцита эттара чІоагІагІа ошача хана гІетта хилар. Индийско-пакистански дов дІахо дикъдар дукха цІур юкъебехкаш хиина иккаш а нийсделар.

Цу доаво шиъ тІеиа юкъевоар Индеи Пакистанен дукха біунаш, доккхий зенаш - вуланаш дир. Масала, индийски оборона министерства хьахкайкаьча даннеша яхачох, тІом болабелча дена 19 сентябре бийса юкъелххалца йолча хана пиина а оагІорахьара иза вар совгІа сагЇ ийнаь.

Цу хьалашна тІом латтача района юкхе дадача дукхача мехкий мехтеэ, кхьча континентанкарча мехкий а правительстоаш чІоагІа сакъувзадеш а герзаш вІашка а деттош латта дов, соцадеи машара накъкъаца къоастадеи яхаш Делегеи Равалпиндерен тІалъохамаш деш а яр. Инде а Пакистане а хилар ООН-а Генеральни секретарь У Тан. Массехказа заседанеш еш хилар индийско-пакистански доазон тІара хьал дувцаш йола Кхорамалец Совет, тІом сацийтылга цнина а мехкагара хьадехаш йола резолюци тІайийцар Кхерамалеи Совете 20 сентябре. Юххера а, тІагІертта дипломатически переговораш лъчуз тІехьагІа Инде премьер-министра Шастрен Пакистана президента Айюб Ханен Генеральни секретарега У Танга хоам бир тІом сацийта йоаш раьза хилара хьакъехьа.

Индийско - пакистански дов машарца къоастадара чІоагІгІа оарцагІъьлар из дІа ма деладелланга а лергагІа принципиальни позици лаьца Советски Союз. Хоьш ма дарра, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина 17 сентябре премьер-министрага Шастреген президентага Айюб Ханагеи послани яхьийтар бакъадьарча гІулакхана юкъея Советски Союз кийча хилар хойташ. Индеиен Пакистанан юкъерча доазон тІа сихагІа машар оттабара цІеначча уйлаица новкъостал де безам хиларо хьалхальакха я вай позици.

Цу гІулакха Советски правительства предположени элар Инде премьер-министрен Пакистана президентен дакъа а лоацаргдолаш юкъарчал доацаш шоайла бувзам тассар духьа вай территоре тІа вІашагІкхета яына.

Герзаш вІашка а детташ латта индийско-пакистански дов сихагІа къоастадера цІеначча дег тІара доаш СССР хилар сакин лаьрхІар советски инициатива деррптача дунеи а цу дакъе Индеи Пакистанен общественносто. ХІана, тІом сацийтача хана, доазол дехьарча дукхача газеташа белгалдоах, Советски Союзо къахетарах хьахиивар а да из, яхаш. Рейтер яхача агентства бахча хоамах,

Пакистана официальни гІоларш «Іалаьцате бокхха лоархІар» бир А. Н. Косыгина яхьийтача посланезу. «Патриот» яхача индийски газетазу. Советски Союзо хьийтача хьих кІезига новкъостал хилланар дов сацийтара. Машар лоаттабери Африкан Азен мехкашка барт-цхьоагІо лоаттаери Советски Союз я, йоах газето.

ТІом соцабале а, дов гІоттадаь долла бахьанаш дІайз а дІадакаіна да. ХІанз, машар безача дерригача кхеташта хетацох, лоархІаме да переговораш истола хьалхашка Іеховшари къовсам тІа дола доаш къоастадари. Азерча боккхача шиъ мехка оилангарча хьалитана, дунен халкъашта юкъерча кхераізлен хешиташа тІагІертта дІадах из дов бокъонца къоастаделгеи индийско - пакистански доазон тІа чІоагІа машар оттабелген.

РОДЕЗИЙСКИ ДОВ

Массехк ди хьалхагІа Лиссабоне масса оагІорахьара сий деш тІайийцар Гарри Ридман яха цхьа джентльмен. Цу гІулакха аэропорте гулбелар Португале кхьча мохкашцарча гІуланхий министерства чиновникаш, малхбузехьарча массехк миссена корте латтараш. Английски посольствера болхдой мара бацар из гІулакх зархІа безам боацаш.

ХІаьта британски дипломатий хІана бацар шоай коллега кулг лоца безам?

ГІулакх мишта дар аьлча, Африкерча английски колоно — Къулбехьен Родезе посол а лоархІаш тІайийцар Гарри Ридман салазаровски Португале. Лондон раьза йоацаш сина хьува кхел хІанз а къаьста ялалза йолчек Англена кара йолчек пачхьалкхен шиъ лоІаме хилар цу акташа бакъ а даь дІатІайийцача Лиссабоно, НАТО-га гІолларча шиъ союзнико деладеча гІулакхашта.

Гарри Ридманпарча исторе, шеи къаьстта хьанйцача кІезига лоархІаш болаш из дале а, къаьтта хьахьоах политически Іаьдал" керте латтача кІайбарий ба доаллаш йолча Къулбехьен Родезе еррига проблема. Цуна керте латта «Родезийски фронт» яхача парте лидер, премьер-министр Ли Смит цига латта расистски режим юта а юташ, шоашкара дІахкайкаде безам болаш ва Къулбехьен Родези шиъ лоІаме хилар.

Укх шера біаьстия юкъе къулбехьенродезийски расисташа мехкара парламенте хоржамаш доча тайпара сурт оттаир. Мадарра аьлча, хоржамашта юкъера дІабаьхаче, массала а цига бахаш хиннача африканцашха болча наха дуьхьала къиза террор лелаеча хьалашка Къулбехьен Родезе парламентера дукхагІа йола моттигаш дІалийцар кІайча плантаторашка, предпринимателашка, политически хрнобесашка.

Хоржамаш хинначул тІехьагІа дукха ха ялалехьа Ли Смита гуччахьа хьахкайнадир Къулбехьен Родезе Къулбехьен - Африкански Республикера яр сина йола керда «кІайчар пачхьалкха» а боаш болаш ше хилар.

Английски пресса йоазоне хоам бу, Къулбехьен Родезе шоашкара шиъ лоІам тІа яита дІахкайкадир укх гаргІарча кІиранига къасташ дола доаш да, яхаш. Из акт официально могаяхта Англегара дІадехаш ба расисташ. 20 сентябре «Файненшл таймс» яхача лондонски газето ладьчох, Къулбехьен Родезе дог тийша ба Лондона тІеххьара а дала йиш яр цунгара хьадаккхара, эттара аьттув болашагІа йола ха хІанз хиларах, парламенте шиъ бокъонца чІоагІало ца хилар бахьан долаш лейбористски правительствана тІаэтта халонаш теркал а еш.

Родезена шийна чухьа ше лерхІараш чахчдахара кІайле кийчъяй Ли Смита правительства. Африканций еррига политически партеш законах яц аьнна дІахкайкаьй расисташа, чІоагІагІа вола 10 эзар совгІа патриот лаьна набахта а вела. Къамийкортамукъален къовсам тоІабара вІашагІъеллай низ бола военно-полицейски аппарат. Арахьарча гІулакхий планага диллача Африке керда расистски пачхьалкхе хьахилар шоай позиции чІоагІъядар сина лоархІаш болча Салазарен Фервурден фашистски режимашкахьара новкъостал хиларга сатувсаш ба къулбехьенродезийски дай. Цудухьа, Къулбехьен Родезе кхела хьакъехьара доаш цІендена къаьста даларга ца а хьежаш, Португале хІанзале официальни дипломатически гІулакхаш тоссад цуница.

«Нагахьа сина гІулакх дІахо а цу оагІорахьа леста гІоргхуле, — аьлар дукха ха йоацаш Замбо Республика президента Кеннет Каунда, — веша а чІоагІа боаца африкански континентера машар бохабергба Португале. Къулбехьен Африка, Къулбехьен Родезе біехача союз». Африкерча дукхача къонама пачхьалкхенашта хІанзале а хеду цу агрессиви колониалистски союзах хьаэттару воаганеш йола біеха хьадж. Ли Смита кхеран тІатувс, шиъ правительства бе йиза паргІате вулгаш бокъонца мукъадаьннача тІехьагІа яхаза яргІоаца политически экономически санкцеш духьалйоахаргьа ше Къулбехьен Родезеца мовстагІал долча африкански пачхьалкхенашта яхаш.

Шиъ лоІамерча Африко, Къулбехьен Родезерча хьала хьалхара эттара хьалха бехдтоххаме болча Англетара дукхача хьна доца хьадех, доаларе а бахьа, массала а цига бахача дукхагІа болча наха лоарххоачаш а деш, цу мехка кхел къоастаега.

1965 шера аьхки къамий содружества мехкий конференци йоалаш афроазиатски пачхьалкхений лидераша британски правительствагара хьадийкар Къулбехьен Родезе бахача еррита наха цхьатарра хоржамаш де бокъо лулга, конституци оттадара цхьакха а юкъера ца йоалийташ еррита родовийски партешка дакъа а лоацийташ соп чокха конференци гулъалга, мехкара полицейски режим дІайоаккхалга.

Цхьабакъда, Къулбехьен Родезе къакъехьа моллагІа а хьада дехараш тІа ца эцаш кІалхардовла гІерташ да Англера доал ду гІозараш. ХІаьта, мадарра аьлча, расистий маневраша новкъостал ду парЛондоне арадувлача «Зимбабве» яхача журнало укх денношка яхара, «массайолча белгалонех Къулбехьен Родези шиъ лоІам тІа ялар шоашкара хьахкайнадар хиларах а британски содружествана юкъера из дІахкаларах а кхеташ я Вильсона правительство. Из гІулакх чакхдакхарца Англе шийна тІера дІабоахих тІайоагІача хала Ли Смита правительства леладергдолча гІулакхашта хьалхара бехктохам. ХІаьта цу мехкарча цуп экономически хьаштий хьакъехьа аьлча, царна ле хуло тамаш я».

Гучох, родезийски проблема къоастае ца тигаро Африкера английски политика кІалхарйоаккхаргья аьлиа хета хургла Лондона. Мадарра аьлча, британски доал деча гІозараша Къулбехьен Родезерча расистаьта тІо даро, бокъонца йола кортамукъале шоашта аьара хьакъехьа африканцаша тІагІертта дІадехараш кхоачашде ца тигаре чахйоалийтаргьац из политика. Африкерча дукха а дукхагІа долча шоай лоІамерча мехкий безам ба, африкански континенте керда расистски пачхьалкхе вІашагІа ца йоллийтар духьа, къамий содружествана юкъера дІадаларгъ кхаччалца дола хьада гІулакхаш чакхдаха.

РЕЙНЕ ХІАМА ХУВЦАДЕННАДАЦ

ХІана лахар а доаш, цул хьалха лахача кІирандийнахьа бундестага хоржамаш дир Малхбузен Германе. Цхьабакъда, башха сиг цецвоаккхаш хиланзар уж. Хоржамашка дакъа лаьцар 32 миллион совгІача харжархоша.

Христианско - демократически союзаген цул баварски филиалара христианско- социальни союзаген голосех 47,6 проценти бундестаге 246 моттиги яхьаьар, оппозиционни социал-демократически партега — голосех 39,4 проценти 202 депутатски мандати, юххера а, паргІата-демократически оалаш йолча партега — голосех 9,5 проценти 49 моттиги.

Нагахьа сина цу хоржамий результаташ хьалхагІа хиннача хоржамий результаташца нийсйича, кІезиг дукха хувцамаш хиина кораделгІаргда боннски политически арене политически низаш дІанийсара дакъе. Христиански демократашна кІеззига мара совгІаьхаяц голосаш, хьалхагІа хиннача парламентски хоржамашка хинначул 3 процент голосаш дукхагІа хинай социал-демократий. Цхьабакъда, цу парламентски бухгалтерех латташ дац гІулакх. Бундестаге хиннача хоржамаша эттара хьалха хьахьехкар, харжара бокъонца йола торе йоацаш малхбузенгерманеки харжархо хиина хилар. Реваншизмаи милитаризмаи шоллагІча дунеи тІема итогашта ревизи яра, бундесвер ядерни герзаца кийчъяра лозунгаш а кхайкалеш дакъа лаьцав хоржамашка доал деча клерикальни партеша.

Хоржамашна Аденауэра — Эрхарда парти шоае лаьрхІа хиннача социал-демократий лидераша кхайкабора тІагІоала аьйча кхьметтея клерикалий реваншистски лозунгаш духа ерагш йоала программа. Боннски вена йоазоно хоахата ядацар, «еррига партеш цхьа форма юхаш я» яхаш. дІаьта «Крист унд вельт» яхача журнало укх тайпара аьлар из: «ЦаІ шоллагІчоа тара бола шиъ дахкилт сина шоайла вІеши тара я яхье кьйна керттера партеш».

Цу тайпара, малхбузенгермански харжархочоа къоастае магаяар христиански демократий платформеи социал-демократически лидерий оппортунистически позици, хІаьта традицех во лаьрхІар ооигинал эца, цул кони эцачул. СДПГ эшар болхлой класса гІулакх ше дохкарах, нейополентеи военни мундираштеи хьалхашка из кІезига хиларах пох бала шиъ тайшабелх бар.

Іаьдала керте йисача христиански демократий парте безам ба дІало а милитаристско- реваншистски никъ делабе. Кхадж тассара итогаш лъчул тІехьагІа ше къамаьл деш, ціаьнха а канцлера пост кхьачача Людвиг Эрхарда аьлар, «къаьста ника лоархІ ез хІанзалца лелаь политика дІахо хьолта». «Вай цуннь кийча да, — белгалдаьккхар цо. Цу тайпара хьалхагІа доиэ ше хьабелача лаькъаца дола малхбузенгермански пачхьалкхен хема. Европерча машара хьакъехьа цІенлашта уйлаш а йиташ.

Ф. СЕЙФУЛЬ-МУЛЮКОВ.

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ XX СЕССЕ

НЬЮ-ЙОРК, 24 сентябрь. (ТАСС-а СПЕЦ. КОРР.). Юкъара дискусси йодалар сехкан ООН Генеральни Ассамблея сесса.

Селхан юкъарча дискуссе къамаьлаш дир Бразилие кхьча мохкашцарча гІуланхий министра Васко да Кунья, Сенегала кхьча мохкашцарча гІуланхий министра Дуду Тиама.

Тахан Іуйрийна диннача ООН-а Генеральни Ассамблея заседание юкъара дискусси лаьттар дІахо а. Юкьмоттигера события яр вай хана аттара лоархІамегІа йолча проблемаех йола Советски Союза позица хьахьекхача СССР кхьча мохкашцарча гІуланхий министра А. А. Громыкос дакъ къамаьла.

Генеральни Ассамблея ХХ-ча сессе шиъ болх чоалхайерчоа кхоккадеинначи дунеи халкъашта юкъарча хьалашка дІаболабаь хилар белгал а даьнха, цо аьлар, дунеи халкъашта юкъерча гІулакхашкара Советски Союза никъ — машар, шоай лоІаме хинараи социальни прогресси йола халкъий бокъо хьалоаттаар, герз дІадаккхар духьа, машара дакара принцепа керда тІо пачхьалкхенаша шоашта вІаши гІойлонагІа гІулакхаш шарра лаладар духьа къовсам лоаттабар.

Советски правительства тІадиллараа А. А. Громыкос предложени элар поархІамегІон сесагІон йола пункт а лоархІош пачхьалкхений чурча гІуланкхашта юкъа ца гІертийтара хьакъехьара, цар лоІами суверенитети порадара хьакъехьара доаш ООН Генеральни Ассамблея дукца эттаде аьнна. ЙоагІош йолча декларацепроект дІа а йоазийташ, А. А. Громыкос аьлар, цхьайола пачхьалкхенаш кхьча пачхьалкхений чурча гІуланкхашта юкъегІертар, аттара хьалха герз кара а ийца юкъегІертар, хІана масала а юкъарча машара тІабоегІа кхераи еробоахаш дола корттера бахьан да. Къаьотта декларации Генеральни Ассамблея тІаоцаро дийна гІулакх дергдар неоколониализме гІабаш тІера кхайбача, къамий пачхьалкхенашна хьальча, хІанз шоай корттора денкар политически лоІам чІоагІбарахи экономически лоІамга кхачараха гуш долча хаалъашта.

А. А. Громыкос иштта предложени элар «Ядерни герз ца доарнадора хьакъехьара» керда пункт лоархІамерни сиготеи дош а лоархІаш Генеральни Ассамблея ден повестнаве юкъейихьа, аьнна, цунна доагІаш долча договора проект а елар.

Цо юхатехар моттийта ядерни герз ца доаржадара хьакъехьара дунеи халкъашта юкъера соглашени а иь, мадарра аьлча, из доаржадалга гучахьа хилийта, кхы совгІа-ялашагІа доацаш ядерни боеголовкаш йоахкача бІаьх ракеташца кийчдаь массе оагІорахьара флот новкъа хІама доацаш біорчча чакхйоаллаургйола «кхийра моттиг» йита гІийртача США-с лаладар.

Ядерни герз ца доаржадара хьакъехьарча договора юкъе, аьлар А. А. Громыкос, хила деза, белгала аьлча, из герз моллагІча формехьа денна — юкъарчоа доацаш е гадоахарг, пхоалагІча пачхьалкхенашна е пачхьалкхений группировкашна гІолла — шоай доалехьа ядерни герз доацаш йолча пачхьалкхений е пачхьалкхений группаш доалехьа а мукъах дІалургдоацаш, цу пачхьалкхеншта е пачхьалкхений группашта ядерни герза доал доча, из кара хургдолча, цунах пайда эцаргболча дакъа лаца бокъо лург йоацаш дола ядерни герз долаш йолча пачхьалкхений декларащ.

Советски делегацино керте латтийча, Вьетнамера США агресси віаллемагаргйоацаш а лаьрхІа, белгалдаьккхар, Советски Союза Вьетнамо Халкъа Республикашна лошаш дола новкъостал даь а даргдолаш а хилар.

Советски делегацино керте латточа белгалдаьккхар, германски дош машарца къоастадалга европейски кхерамзлен юкъмоттигера проблема йолаш дувош хилар. Ядерни герз карагарга бода никъ Малхбузен Германина еххеиа муъабанкха гІертарашна из магаргдоацилга дІа а хойташ ца дагадохийтар Советски Союзон Варшавски договора юкъе дакъа лоацаш йолча вокх пачхьалкхенашта тешаме а чІоагІа а дІанхайнадар — нагахьа санна НАТО членаш моллагІча формехьа техи а дукхача оагІорахьара ядерни низар вІашагІтохара лаьнна тІо етто, тІаккха шоай кхерамзле Іалашъяра дайза доргдоаца лораделйола гІулакхаш чакхдахаи социалистически мехкаш дорг ца хилар.

А. А. Громыкос белгалдаьккхар, герз дІадаккхарга бода никъ мел халон чоалхамен боле в. Советски Союзо йоагІаш йола дунеи халкъашта юкъера соглашени яра ше тІабахийта низ лаьгІалийтарг ца хилар.

Янтвал КУЛЬЧАР. —

ДІИЙ ТАЙПАРА ХІАМА КОРАЯЬЙ

БУДАПЕШТ. (АПН корр.). Номградски областа Вартовепош яхача юрта гаьна йоацаш гетгара кІезига нийолуш йола хІама кораьй археологашта. ІІир йоаллача туфа тІоана юкъера хьаьйнкай цар ца тахкаш геттара дика укх хьанага лаьна, хетаргахьа, их миллион шу хьалхагІа бахьача сага керта тути. Европе хІама из шоллагІа кораьй солара дукха ха хьалхагІа укхаза нах лийна хинар баьдеш йола хІама.

Янтвал КУЛЬЧАР.

ЧЕХОСЛОВАКИ. ТІом сецайра тІехьагІарча 20 шера мехка гороодашка хьалхьа миллион совгІа квартира. Керда йоккхий цхьа дах ба районаш хьалхара Прага, Братиславе, Брно, Чесне - Будевице, кхьача индустриальни центрашка.

Сурта тІа: Чесне - Будевице гІалахь керда Лидицка улица.

ЧТК—ТАСС сурт.

МАССАЗА А ХА ТІА

БЕРЛИН, 25 сентябрь. (ТАСС). Доьзденерча Фридрих Энгельса цІерахча Военни академе селхан чакхъьаьар шин дийнахьа хиина социалистически мехкий военначальникий коллоквиум. Цуьн тема яр: «Малхбузингерманен империализм тІом кийчбар».

Коллоквиуме дакъа лаьцараша массаза раьзэ а вовзаш хьахкайнадир Европарча машара гІулакха корттера кхерам- малхбузингерманиски империализм хилар. Цар бакъдир машар бахьан долаш лоаттабеча къовсаме социалистически мехкий цхьоагІо хургхилар.

Митингаш яйтац

АФИНЫ, 26 сентябрь. (ТАСС). Стефанопулоса правительства йийхкай дукха мах вІашагІа а тахо Афинашка «Къамаи радикальни союз» яхача партена, центра Союза (ЭРЭ), единий демократически аьрдехьарча партена (ЭДА) тІехьалаттараша хьатІахулча кІирах е лаьрхІа хиина политически митингаш.

ЗИЕН-ТХАНА ЯХАЧА ЮРТА ДЕНАЛЕРА ГІУЛАКХ

Ди делкъийга кхаьчача хана садикъа йІайха я Нге-Ан яхача провинцерча Зиен-Тхань яхача юрта. Мерхех хІама дац, мина Іинад яц къаьгачк сийнача сигала. Сатийна я гобаьккха. Цхьабакъда, халкъа ополчене отрада дозорнешта дика хов цу сатемо атта Іехаве таралуш хилар. Ткъа шоза дов де тІаенача американски авиацена дукъалъеттай юрт. Зиен-Тхане бахача наха дув биаб; кхайкаьа уха хьаьший цІаькха юха тІабоагІе, фуннагІа даь а фецара цхьа цират чувайта аьнна. Йоаллаха улдача Зиен-Хуит яхача юртарча наха чуйтаяр американски цхьа стервятник. ХІаьта цхьаьна а хІамакца лоадахоел тІехьабйса Іемабадар Зиен-Тхань яхача юртара нах.

Массаза а сина къахьегарца махар дІахьош яр юрт. ДІа а хьалха а юкъ-юкъе гІучалехар тІадаьшнача моашча дугаяа юкъе гІолла шорттига дІа-йха а ухаш лелача ахархошта тІатолма шера чаьтараш доле эраа кийнаш. ТІа а хайша гамажаш йоажеш дар аьсалча хьайбай муІаш а лаьца тІадагІа бераш. Цен-неанной дежъийна дал хІама кийчдеш бар.

«Сигале!» — цІаькха цІогІа техар часовоя. Цхьа минута яьнача гІолла сатем боабир реактивни самолеташа деча таташа. Г-105Д американски шиъ бомбардировщик бомбаш чуетта гІерташ яр юртарча пахьа цІенашта, дуга кхашта, школашка. Къулба-малхбоален оагІонгахьара бухь билла царна новкъостал де йоагІар кхы а кхо стервятник. Бомбаши ракеташ тІалаьххар маьрчача аьтта.

Къонахчалца дукъалъьар юрт моастагІчун самолеташта. ХІаш укх сахьта кхашка бахкаш деш бахьна ахархой біухой а хиина дІаэттар. Дийнахь а бус а дІа ца йоахаш мичча хана а царца я топаш. Хозахета хьахишалан хІанз ахархой-ополченций лозунг «Цхьан бе нух, вокха бетоп».

Топаш юьла йолаелар юрта массе а мийнгера — цІеной тховнаш тІара, кхашкара, наькъашкара. «Іоалшув нийсагІа лаца, юкегІа хьатІабайта моастагІа», — аьнна приказ делар отрада командира Као Тхана. 20 минута кхийстар американски пираташ юрта тІагІолла. ХІаьта хІана уж тІаьхкача хана-м нийса деттадеелар ополченций пхорч. Август бетта дийнахьарча къаьгача сигала гІолла Іаьржа кІур а тесса, Зиен-Тхана массехк километр мара гаьна йоацаш чухкийтар ши самолет. Ала иккхар кхоалагІча самолета кІал... Американски разбойникаш шоай ма куй кІалхарбоала гІерташ бар.

«Ткъаь къоалагІа тІаьхка самолеташ лехханьй Зиен-Тхань яхача юрта, — аьнна шиъ дневника тІа дІаяздир командира Као Тхань. — Чуйтай моастагІчуи ши самолет, толхадьй цаІ».

(АПН).

ЖІАЙРАХОЙ БОЛЧА ХЬОАШАЛГІА

Книжкаш дешарашца вІашагІкхета гІалгІай писатель Базоркин Идрис веная аьнна хоам цу сахьате дІамхьачар ЖІайрахьа бахача нахага меттел гонахьа ядача юрташна а.

Баьдар аьлча, жІайрахошта дукхьашка біаргагуш вацар Базоркин Идрис. Укх тІеххьарча шерашка из укхаза маст-маста хул, буттьи бутт, кхы дукхагІа а хе йоаккхаш. Вай дай баьха, цхьан хана гІоръяьнна хиина моттиг чІоагІа езаеннай писателя. Вай исторе тайп-тайпара оагІонаш шиъ произведенешца хьахьоккхаш волча писателя хьоинаме хет вай къамаш историна тешал деш дола ЖІайрахьа Іаьлам, цуи гІалаш, цигара нах.

Цудухьа тамаш яц цу сарахьа а клуб йиза гулбенна аьх шоай писатела дувцачунга хьаштдолаш хилар. ЖІайрахьерча бархІшерарча школа директор Льянов Исмайлес дешарий сайре хьаййилачул тІехьагІа цу школерча хьехархочо Льянов Исраила Базоркин Идриса биографи дІаювц гулбеннарашта.

Дош лу хьаьнаша кийна. Сайрдаме а гулбеннарашка уйла ейташ а дувц писателя гІалгІай литературах, шиъ творчески наькъах, шиъ планех лаьца. Къаьстта терамае ладийгІар гулбеннарашна «Къахьегамы розахи», кинофильма «Со халха вувргва!» яха киноповесть язьеш ше бахча балхах Базоркина дувцаш.

ЖІайрахой цІерах Базоркинга моарлиал хоттащ къамаьл дир Дарьяльски юртсовета председатела Цуров Султана.

Боннта сайрдам хулаш хьажар гулбеннараш художественни самодеятельноста концертаген «Со халха вувргва» яхача фильмаген.

М. ЦУРОВ.

Книжкаш почтаца дІаух

Дукха художественни литература арахийцад Нохч-ГІалгІай книжни издательствас. Иштта дукха дІа а дех из кхыча городашкарча книжкаш дешарашен библиотекашен.

«Книга—почтой» яхача чиха тайп-тайпарча городашкара 900 гаргга письмо ийцад моттигерча авторий книжкаш даккхийта яхаш.

«Цхьа лехкига дІадалар», «Сайдета хьаст», «Героические были» яха книжкаш Москве, Ленинграде, Камчатке, Магадане, иштта кхыча городашка почтаца дІадахьийтад.

В. СЕРГЕЕВ.

«ЛОАМАН ФО» ЯХА КАГИРХОЙ КАФЕ

Кирова цІерахча культура Двореце хилар хьахиннача гуйранна хетаяь сайре.

Сайрене бийхабар Октябрьски районера инженераш, лораш, хьехархой. Хоза безаме дІайихьар наьха. Халха бийлар, ешаш музыка яр, сцена тІа шоай гонал хьахьокхар самодеятельни артисташа.

Къаьстта дика гІулакх дар, цу сайрийна укхаза «Лоаман фо» яха кагирхой кафе хьаеллар.

С. НОГОНИН.

СПОРТ

ВЕЛОСИПЕДИСТИЙ КОТАЛО

Дукхача спорт эзачар терам тІабохкийташ яр Ереване хиина общества «Спартак» Центральни Советах велосипеди яхьаш. Цига дакъа лоацаш яр Москва, Грозне, Тула, Пенза, Ереваиа, Ленинграда, Тбилисе командаш.

Яхьий программа йоккха а тайп-тайпара а яр: юкъера буклаш 3 го бола гонка, 1000 метра йола гонка, 4 километра йола индивидуальни гонка, 100 го бола групиай гонка.

Цу яхьашца дакъа лоацаш хиина кхьайола командаш мехка низболашагІа ярех лоархІаш яр. Къаьстта Тулан Москван командаш. ХІаьта царца нийсйича Грозне команда эсала хетар яхьашка хьошаш хиинарча. Цхьабакъда, яхьаш дІайолаеча гуча деллар вай команда эсала йоацилга. КІезига хьалхо аьнна, Грознерча команда 3,5 очко совгІа йоаш Москва команда мара шийла хьалха ца йоаллийташ, шоллагІа моттиг лаьцар, хІаьта дикагІа я аьнна хеташ хиина Тула команда тІехьа а юташ.

Мишта хилар къаьст-къаьстача гонкаех йола яхьаш?

Яхьаш йолайир 4 километра йолча гонкаца. Цигача дика толам баьккхар Грознерча спорта мастера Г. Ишенова. Хьалхарча біалх 5 мин. 13,6 сек. из чакхдаларах финале кхьачар из. ХІаьта финале шийна къувсаш хиина спортсмен 11-тІа го боалаш шийла тІехьа а вита, хьалхара моттиг яьккхар цо. 1000 метра хиннача гонка Г. Ишенова дикагІа моттиг яьккхар.

Кхьа гонах хиннача спринта финале вІашагІкхийтар спорта мастераш Э. Шалиели (Москва) Г. Бутенков (Грозный). ЧІоагІа къовсам бар цу шиннена юкъе хилар. Юххера а котабаьлар вай мехкахо Г. Бутенко.

4 километра йолча командни гонкашка Грозне командас Нохч-ГІалгІайчен Спартака Центральни Совета керда рекорд оттайир. Спорта мастераш Г. Бутенков, Г. Ишенова, хьахкара вахрдаш йола Ю. Бабайцеви, В. Петрови юкъе хиннача вай команда хьальйинха из 4 мин. 53 сек. яр.

Иштта лакха спортивни гонааш дІахьехар вай кхалнаха: спорта мастера Бутенко Валентинас, Латипова Галинас.

Доккхача моаршаца къовлаберг ба вай Грозне велосипедисташ а, цар тренер спорта мастер Авраамова Софья а.

О. НИКОЛАЕВ.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» ШОЗЛАГІА ИЙШАЙ

25 сентябре Ярославле Грознерча «Терека» футболисташ лайзар моттигерча «Шинника» футболистаща. Хьалхарча тайме футсам-дахьа хьаьший вороташна кхо гол чутехар. Ярославла футболисташа керттерча дакъе аьрдехьарча фланга гІолла йора атакаш. «Терека» защитникашта Ю. Шводиинеи В. Кечергинаи харагІалапзар шоай вороташта дукхагІа кхерам тІатийса «Шинника» футболист В. Коротков лорана.

ШоллагІча тайме счет хувцанлаьзар. Ярославски радио комментатора «Терека» футболистех хина ловзарца белгалваь цхьа И. Чунахин мара вацар.

Цул хьалхарча дийнахьа, 24 сентябре, хиина дублерий матч в счет 3:0 йолаш «Шинник» котйолаш хилар.

ТЕХНИКУМ ДЕГІАЕ НАЙ

Ши шу хьалха Грозне хьайийлар машинаькъа транспорта сайрийнара техникум. Цу юкъа техникум хьалйизай кердача студенташца.

Нагахьа сина соахха 150 студент укхаза деша ваьгІавале. ІІанз уж ва 240 саг. Цар массане болх бу машинаькъа транспорта предприятешка, машинаькъа Грознески отделене.

Ди тІехьа дукхагІа хул техникуме гойтара пособеш, вІашагІйоха керда кабинеташ. Хьохархойи студентийн ивацца вІашагІъехкай химеи, физикаи, обществоведенеи кабинеташ. Укх гаргга денош ка кийчъяргья механика кабинет а.

В. СЕРГЕЕВ.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

Город Грозне Старопромысловски района 15-ча участке Райсовета ЦІагІа 3, яхача гр-нас **Аушева** Жамарзий Тамарас суде деннад цигга вахача шиъ маьрагара **Аушев** Лорса Яхъяйгара ше хьалларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

Город Грозне, Дзержински улицагІа, 33 вахача гр-нин **Зацуков** Эдуард Михайловича суде деннад Победа проспектах, 36, кв. 23, яха шиъ сесаг **Зацукова** Светлана Александровна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Заводской района халкъа суде.

Город Грозне, 12-ча участие, 5-ча квартире вахача гр-нина **Федоров** Петр Николаевича суде деннад гор. Баку, Свердлова улицагІа, 199 яха шиъ сесаг **Федорова** Елена Михайловна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlена Фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-39; редактора зам. — 2-07-01; бехктохама секретаре — 2-45-48; партийни вахарев, промышленниа, юртбахамах, культурах, письмонги отделий — 2-25-72; корректорски 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных Фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-39; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отдела партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02698.

Заказ № 5265.